

Brüssel, 4.4.2023
COM(2023) 184 final

KOMISJONI ARUANNE

2022. aasta konkurentsipoliitika aruanne

{SWD(2023) 76 final}

1. Sissejuhatus.....	1
2. Komisjoni roll väliste majandusšokkide leevendamisel majanduslike häirete olukorras oli otsustava tähtsusega	2
2.1. Ajutise kriisiraamistiku vastuvõtmine, toetamaks majandust pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse, ja erakorraline energiateatis	2
2.2. COVID-19 pandeemia olukorras majanduse toetamiseks kehtestatud ajutise riigiabiraamistiku järkjärguline kaotamine	4
2.3. Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine	4
3. Konkurentsieeskirjade tulevikukindluse tagamine – laiaulatusliku poliitikakavaga seotud edusammud	5
3.1. Seadusandlikud algatused konkurentsipoliitika töövahendite tugevdamiseks.....	5
3.2. Konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade ning -suuniste ajakohastamine, et need sobiksid uute probleemide lahendamiseks	7
3.3. Riigiabi eeskirjade ja suuniste ajakohastamine, et need vastaksid uutele ülesannetele	11
3.4. Konkurentsi peadirektoraadi töömeetodite ajakohastamine, et need vastaksid praegustele ja tulevastele täitmise tagamise vajadustele.....	13
4. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine aitas kaasa komisjoni üldeesmärkidele	14
4.1. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine toetas digipööret ning tugeva ja vastupidava ühtse turu saavutamist.....	15
4.2. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine aitas kaasa rohepöördele	22
4.3. Konkurentsipoliitika toetas inimeste hüvanguks toimivat majandust.....	25
5. Konkurentsipoliitika Euroopa ja maailma kontekstis	27
5.1. Jõudude ühendamise Euroopa ja üleilmse konkurentsikultuuri kujundamiseks	27
5.2. Konkurentsipoliitikaalne koostöö maailmas	28

1. Sissejuhatus

Euroopa Komisjoni (edaspidi „komisjon“) 2022. aasta konkurentsipoliitika aruanne on adresseeritud Euroopa Parlamendile, Euroopa Liidu Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Selles käsitletakse 2022. aasta kõige olulisemaid suundumusi ELi konkurentsipoliitikas ja konkurentsieeskirjade täitmise tagamisel.

Euroopa majanduslik olukord on häiritud ja ennustamatu. 2022. aasta algul oli COVID-19 pandeemia taandumas ning ELi majandus taastumas. Käivitused enamiku ELi liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavad ning liikmesriikidele maksti välja esimesed toetused, hoogustades sihipärase investeringutega ELi taastumist. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu põhjustas ELi majanduses kohe ulatuslikud häired ning tingis üleskutse võtta koordineeritud meetmed selleks, et tagada piisav ja taskukohane energiavarustus, säilitada majanduslik ja finantsstabiilsus ning toiduga kindlustatus ja kaitsta haavatavaid leibkondi ja ettevõtjaid. Nende probleemidega tegelemise kõrval säilis kohustus ellu viia rohe- ja digipööret.

President von der Leyeni juhtimisel kasutas komisjon enda käsutuses olevaid poliitikavahendeid selleks, et luua ja ellu rakendada poliitikameetmete kombinatsioon, mille eesmärk oli leevendada negatiivset mõju, mida Venemaa sõda Ukraina vastu avaldas ELi majandusele üldiselt ning ELi ettevõtjatele ja elanikkonnale; samal ajal kaotas komisjon järk-järgult ELi erakorralisi meetmeid, mis olid võetud vastuseks COVID-19 pandeemiale.

2022. aasta märtsis võttis komisjon vastu ajutise kriisiraamistiku, mis võimaldas liikmesriikidel toetada geopoliitilistest sündmustest tõsiselt mõjutatud ettevõtjaid ja sektoreid, järgides samal ajal ELi riigiabieeskirju. Reageerimaks häiretele üleilmsetel energiaturgudel, võttis komisjon 2022. aasta mais vastu kava „REPowerEU“¹ (selle kavand avaldati 2022. aasta märtsis²). Kavas on esitatud viisid, kuidas kohandada ELi energeetikasektorit, reageerida kõrgetele energiahindadele ja vähendada sõltuvust imporditud fossiilkütustest. 2022. aasta oktoobris esitas komisjon uue erakorralise määruse ettepaneku, et leevendada muu hulgas ühisostude kaudu kõrgete gaasihindade mõju ELis³.

Komisjon jätkas 2022. aastal ELi konkurentsipoliitika raamistiku ulatuslikku hindamist, tagamaks, et kõik selle täitmise tagamise vahendid on praeguste ja tulevaste probleemide lahendamiseks sobivad⁴. Vastu võeti ka uued õigusaktid, mis täiendavad konkurentsipoliitika vahendeid.

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU“, COM(2022) 230, 18. mai 2022.

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“, COM(2022) 108, 8. märts 2022.

³ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu, COM(2022) 549 final, 18. oktoober 2022.

⁴ Komisjoni 18. novembri 2021. aasta teatis „Konkurentsipoliitika, mis toetab uute probleemide lahendamist“, COM(2021) 713 final.

2022. aasta novembris jõustus digiturgude määrus,⁵ mida hakatakse kohaldama alates 2023. aasta maist. Määruse eesmärk on hoida digiturud konkurentsile avatuna ja lõpetada veebiplatvormimajanduses pääsuvalitsejatena tegutsevate ettevõtjate ebaausad tavad. Samuti võeti 2022. aasta novembris vastu välisriigi subsidiumide määrus, mis jõustub 2023. aastal. Määrus täidab ühtse turu õigusraamistikus lünka, mille tõttu kolmandate riikide valitsuste antud turgu moonutavaid subsidiume praegu enamasti ei kontrollita, samal ajal kui liikmesriikide antud subsidiumid läbivad ELi riigiabiieskirjade kohaselt põhjaliku kontrolli.

Ühtse turu programmi⁶ ja selle konkurentsi käsitleva osaga on tagatud stabiilne rahastus poliitikaalastele ja nõuete täitmise tagamisega seotud projektidele, mis edendavad rahvusvahelist koostööd ja konkurentsipoliitikat toetavaid tegevusi.

Kriisi ajal on ELi konkurentsieeskirjade täitmise tulemuslik tagamine olulisem kui kunagi varem. 2022. aastal jätkas komisjon kodanike ja igas suuruses ettevõtjate huvides ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamist monopolidevastase võitluse ning ühinemiste ja riigiabi kontrolli valdkonnas. ELi konkurentsipoliitika, eriti riigiabipoliitika, jäi üheks keskseks komponendiks ELi mitmetahulises reageerimises kriisile.

2. Komisjoni roll väliste majandussokkide leevendamisel majanduslike häirete olukorras oli otsustava tähtsusega

2.1. Ajutise kriisiraamistiku vastuvõtmine, toetamaks majandust pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse, ja erakorraline energiateatis

Et vähendada negatiivset sotsiaalset ja majanduslikku mõju, mida Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ELile avaldas, kasutas komisjon muude poliitikavahendite hulgas taas riigiabi eeskirjade paindlikkust. Komisjon võttis vastu ajutise kriisiraamistiku,⁷ mis võimaldab liikmesriikidel leevendada nende ettevõtjate likviidsuspuudujääki, kes kannatavad otse või kaudselt tõsiste majanduslike häirete all, mis on tingitud Venemaa agressioonist Ukraina vastu ning selle otsestest ja kaudsetest tagajärgedest, sealhulgas liidu ja selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonidest ja Venemaa võetud vastumeetmetest. Komisjon jälgis aasta jooksul tähelepanelikult olukorra muutumist ja hindas, kas riigiabi eeskirjades on vaja teha veel ajutisi muudatusi.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus), ELT L 265, 12.10.2022, lk 1.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/690, millega luuakse siseturu, ettevõtjate, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime, taimede, loomade, toidu ja sööda valdkonna ja Euroopa statistika programm („ühtse turu programm“) ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014 ja (EL) nr 652/2014 (EMPd kohaldatav tekst), ELT L 153, 3.5.2021, lk 1. Määrust kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2021.

⁷ Komisjoni teatis „Riigiabiemeetmete ajutine kriisiraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“, ELT C 426, 9.11.2022, lk 1. See ajutine kriisiraamistik asendas 23. märtsil 2022 vastu võetud ajutise kriisiraamistiku (ELT C 131I, 24.3.2022, lk 1), mida oli muudetud 20. juulil 2022 (ELT C 280, 21.7.2022, lk 1).

EL peab kiirendama taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu ja energiavarustuse CO₂ heite vähendamist vastavalt kavas „REPowerEU“ seatud eesmärkidele⁸. Seetõttu muutis komisjon 2022. aasta juulis ajutist kriisiraamistikku, et liikmesriikidel oleks hõlpsam kehtestada abikavu taastuvenergia jaoks ja tööstuse CO₂ heite vähendamiseks. 2022. aasta oktoobris pikendas komisjon raamistikku⁹ 31. detsembrini 2023 ning tegi selles muudatusi, et reageerida liikmesriikide muutuvale vajadusele toetada majandust tulenevalt Venemaa jätkuvast agressioonist Ukraina vastu. Muudatustega lihtsustati suurenevate energiakulude ettevõtjatele hüvitamise eeskirju, kehtestati uued elektrinõudluse vähendamist toetavad meetmed ja määrati kindlaks ettevõtjate, eriti energeetikaettevõtjate võimaliku rekapiitaliseerimise põhimõtted. Ajutise kriisiraamistiku muudatustega suurendati ka väikese abisumma ülempiiri ja lisati paindlikkust seoses tagatistega, mida antakse energiaettevõtjatele nende likviidsusvajaduse rahuldamiseks.

Ukraina kriisi tõttu on energeetikasektoris tekkinud eriline vajadus maksevõimetoetuste järele, eriti vajatakse rohkem finantstagatise energiaturul kauplemiseks. Seetõttu sisaldab ajutine kriisiraamistik muudetud korda selliste maksevõimetoetuste andmiseks. Komisjon on heaks kiitnud Taani, Belgia ja Soome sektoripõhised abikavad¹⁰. 2022. aasta detsembris kiitis komisjon Saksamaa võetud kohustusi arvestades heaks abimeetmed äriühingutele Uniper¹¹ ja SEFE GmbH;¹² meetmed seisnesid kapitalisüstides, mille eesmärk oli eelkõige katta kahju, mis tekkis gaasi ostmisest kõrgemate turuhindadega, et asendada kehtivate pikaajaliste lepingutega hõlmatud gaas, mille Venemaa tarnijad jätsid tarnimata.

2022. aastal teatas mitu liikmesriiki raamkavadest, täpsemalt sektoriteülesest toetusest majandussektoritele, mille ettevõtjaid on Ukrainas toimuv sõda negatiivselt mõjutanud. Kõnealused raamkavad¹³ kiideti ajutise kriisiraamistiku alusel heaks kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 107 lõike 3 punktiga b.

⁸ Komisjon esitas kava „REPowerEU“ pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse, et muuta Euroopa enne 2030. aastat Venemaa fossiilkütustest sõltumatuks. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““, COM(2022) 230, 18. mai 2022.

⁹ Komisjoni teatis „Riigiabiemeetmete ajutine kriisiraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“, ELT C 426, 9.11.2022, lk 1.

¹⁰ Juhtum SA.104273, *Belgia – ajutine kriisiraamistik – riigiabi kava seoses majanduskriisiga, mille põhjustas Venemaa agressioon Ukraina vastu*; juhtum SA.104602, *Taani – ajutine kriisiraamistik – elektri- ja gaasiettevõtjatele antavate finantstagatiste kava*; juhtum SA.104224, *Soome – ajutine kriisiraamistik – riigi likviidsusabi energeetikasektoris*; juhtum SA.104267, *Soome – ajutine kriisiraamistik – subsideeritud laenu energeetikasektoris*.

¹¹ Juhtum SA.103791, *Saksamaa – äriühingu Uniper SE rekapiitaliseerimine*. Vt

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7830.

¹² Juhtum SA.105001, *Saksamaa – äriühingu SEFE GmbH rekapiitaliseerimine*. Vt

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7828.

¹³ Näiteks teatas Saksamaa raamkavast eelarvega 11 miljardit eurot. Saksamaa kava hõlmas riigigarantiisid laenudele ja subsideeritud laene, et tagada kapitali likviidsus seda vajavatele ettevõtjatele. Juhtum SA.102631, *Saksamaa – ajutine kriisiraamistik – laenu tagatiste ja subsideeritud laenude raamkavad*, ELT C 337, 2.9.2022, lk 18. Hispaania teatas 1,3 miljardi euro suurusest raamkavast. Hispaania raamkava hõlmas likviidsusabi laenu tagatiste ja subsideeritud intressimääradega laenude näol. Juhtum SA.102771, *Hispaania – ajutine kriisiraamistik – raamkava*, ELT C 348, 9.9.2022, lk 9. Itaalia teatas 1,2 miljardi euro suurusest raamkavast. Abi oli ette nähtud põllu- ja metsamajandus-, kalandus- ja vesiviljelussektorile ning hõlmas otsetoetusi, maksu- ja maksesoodustusi, tagasimaksmisele kuuluvaid ettemakseid ning sotsiaalkindlustus- või hoolekandemaksete vähendamist või nendest vabastamist. Juhtum SA.102896, *Itaalia – ajutine kriisiraamistik – põllu- ja metsamajandus-, kalandus- ja vesiviljelussektoris tegutsevate ettevõtjate toetamise meetmete raamkava kooskõlas ajutise kriisiraamistikuga*, ELT C 337, 2.9.2022, lk 17.

2022. aastal võttis komisjon vastu 195 otsust, millega kiideti heaks 182 riiklikku meetet, millest oli teatanud 27 liikmesriiki. Kogueelarve, mille ulatuses liikmesriigid komisjonile sellistest riigiabi meetmetest teatasid, oli ligikaudu 670 miljardit eurot. Umbes 53 % heakskiidetud abist moodustas Saksamaa teatatud abi, 24 % Prantsusmaa teatatud abi ja 7 % Itaalia teatatud abi,¹⁴ mis ei vasta siiski väljamakstud summadele.

2.2. COVID-19 pandeemia olukorras majanduse toetamiseks kehtestatud ajutise riigiabiraamistiku järkjärguline kaotamine

Komisjon jätkas abimeetmete hindamist otse vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktidele b ja c ning vastavalt riigiabi ajutisele raamistikule majanduse toetamiseks COVID-19 puhangu kontekstis (edaspidi „riigiabi ajutine raamistik“)¹⁵. 2022. aasta lõpuks oli komisjon kõikide liikmesriikide peale vastu võtnud 217 COVID-19 pandeemiaga seotud otsust, sealhulgas riigiabi ajutise raamistiku alusel vastu võetud otsused¹⁶. Seda on oluliselt vähem kui 2021. aastal, mil võeti vastu 1 180 COVID-19 pandeemiaga seotud otsust.

Kuna COVID-19 pandeemiast tingitud tervishoiukriisi olukorras võetud rahvatervishoiu meetmeid leevendati, otsustas komisjon, et ei pikenda riigiabi ajutist raamistikku kauemaks kui 30. juunini 2022, välja arvatud investeerimis- ja maksevõimetoetuste puhul, mis on lubatud 31. detsembrini 2023¹⁷. 2023. aasta 30. juunini on riigiabi ajutise raamistiku kohaselt lubatud selgetele kaitsemeetmetele vastav paindlik üleminek selleks, et konverteerida ja restruktureerida võlainstrumendid, nagu laenud ja tagatised, muudeks abivormideks, näiteks otsetoetusteks.

2.3. Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine

2022. aastal jätkus taaste- ja vastupidavusrahastu¹⁸ – taasterahastu „NextGenerationEU“ keskse meetme – rakendamine¹⁹. Selle eesmärk on edendada liikmesriikide ühtekuuluvust, leevendades COVID-19 pandeemia sotsiaalseid ja majanduslikke tagajärgi, ning valmistada EL paremini ette tulevasteks raskusteks, toetades selleks eelkõige rohe- ja digipööret. Enamik taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatud meetmeid ei ole riigiabi. Neid meetmeid, mis siiski riigiabiks

¹⁴ Allikas: konkurentsi peadirektoraadi siseandmebaas.

¹⁵ Komisjoni teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91I, 20.3.2020, lk 1), mida on muudetud komisjoni teatistega C(2020) 2215 (ELT C 112I, 4.4.2020, lk 1), C(2020) 3156 (ELT C 164, 13.5.2020, lk 3), C(2020) 4509 (ELT C 218, 2.7.2020, lk 3), C(2020) 7127 (ELT C 340I, 13.10.2020, lk 1), C(2021) 564 (ELT C 34, 1.2.2021, lk 6) ja C(2021) 8442 (ELT C 473, 24.11.2021, lk 1).

¹⁶ Vt komisjoni talituste töödokument, 1. ja 2. lisa, kus on COVID-19 pandeemiaga seotud komisjoni otsuste täielik loetelu.

¹⁷ Komisjoni teatis „Praeguse COVID-19 puhangu kontekstis majanduse toetamiseks võetavate riigiabi meetmete ajutise raamistiku muutmine“, ELT C 423, 7.11.2022, lk 9.

¹⁸ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_22_3131.

¹⁹ Vt taaste- ja vastupidavusrahastu tulemustabel, mis annab ülevaate taaste- ja vastupidavusrahastu ning riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel tehtud edusammudest: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en.

kvalifitseeruvad, saavad liikmesriigid enamasti rakendada otse kas mõne grupierandi määruse²⁰ või vähese tähtsusega abi määruse²¹ alusel. Siiski on teatatud ka mitmest meetmest komisjoni eelneva loa saamiseks. Komisjon tegi 2022. aasta jooksul riigiabiotsuse ligi 80 taaste- ja vastupidavusrahastust toetatud meetme suhtes.

3. Konkurentsieeskirjade tulevikukindluse tagamine – laiaulatusliku poliitikakavaga seotud edusammud

3.1. Seadusandlikud algatused konkurentsipoliitika töövahendite tugevdamiseks

2022. aasta novembris jõustunud digiturgude määrus²² on nüüd rakendamisjärgus. Digiturgude määrus on eelreguleeriv määrus, mille eesmärk on muuta digisektor õiglasemaks ja konkurentsile avatumaks. Nn pääsuvalitsejateks määratud ettevõtjad peavad hakkama järgima eelnevalt kindlaks määratud kohustusi ja keelde. Digiturgude määruse täitmise tagamine koos ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamisega, mis toimub tagantjärele, loob ettevõtjatele ja digiteenuste tarbijatele ühtsel turul õiglasemad ja konkurentsile avatumad tingimused. Komisjon kui digiturgude määruse täitmise peamine tagaja hakkab tegema tihedat koostööd liikmesriikide ametiasutustega. Uued eeskirjad ei piira ELi konkurentsieeskirjade ega ühepoolset tegevust käsitlevate riigisiseste konkurentsieeskirjade täitmise tagamist.

Digiturgude määrus²³

Digiturgude määruses käsitletakse digiturgudel tekkida võivaid süsteemseid tavaid. Digiturul pääsuvalitseja positsioonis olev ettevõtja võib *de facto* saada eraettevõtjana reegleid kehtestada, tekitades ettevõtjate vahel ning ettevõtjate ja lõppkasutajate vahel kitsaskohti. Digiturgude määruses on määratletud kriteeriumid, mille põhjal tehakse kindlaks määruse kohaldamisalasse kuuluvad pääsuvalitsejad. Neile kvantitatiivsetele künnistele vastavat veebiplatvormi käsitletakse pääsuvalitsejana. Kõnealuste kvantitatiivsete künniste hulka kuuluvad näiteks aktiivsete ärikasutajate arv aastas ja aktiivsete lõppkasutajate arv kuus. Määruses sätestatud künniseid ületavaid ettevõtjaid käsitletakse kindla turupositsiooniga pääsuvalitsejatena. See annab neile tavaliselt võimaluse turu toimimist kahjustada. Komisjon saab võimaluse määrata pääsuvalitsejaid individuaalselt kvalitatiivse hindamise põhjal. Pääsuvalitsejaks määratud ettevõtjad peavad järgima ühtlustatud eeskirju, mille eesmärk on hoida põhiplatvormiteenuste turud konkurentsile avatuna ja piirata ebaausaid tavaid. Kohustuste võimaliku rikkumise eest võib määrata trahvi, mis moodustab kuni 10 % ettevõtja üleilmsest kogukäibest. Nõuete süsteemse rikkumise korral võib lisaks kohaldada ettevõtja suhtes proportsionaalseid tegevusega seotud või struktuurilisi parandusmeetmeid.

²⁰ Peamiselt komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, ELT L 187, 26.6.2014, lk 1, mida on viimati muudetud komisjoni määrusega (EL) 2021/1237, ELT L 270, 29.7.2021, lk 39.

²¹ Peamiselt komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, ELT L 352, 24.12.2013, lk 1.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglasel turul digisektoris ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus), ELT L 265, 12.10.2022, lk 1.

²³ Digiturgude määrust hakatakse kohaldama alates 2. maist 2023. 2022. aastal valmistus komisjon digiturgude määruse täitmise tagamiseks; selleks koostati näiteks rakendusaktide eelnõud, töötati välja otsuste mallid ning kehtestati sisemised menetluskorrad registreerimise ja IT-süsteemide kasutamiseks.

2022. aasta novembris võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu siseturgu moonutavaid välisriigi subsideid käsitleva määruse²⁴. Määrusega täideti õiguslik lünk – selles käsitletakse ühtsel turul konkurentsi moonutavate välisriigi subsideid probleemide. Komisjon saab varsti hakata välisriikide toetuse moonutavat mõju uurima ja – kui see on asjakohane – kõrvaldama. Määrus hõlmab kolme meetet: i) komisjonile tuleb teatada kavandatud koondumisest, kui vähemalt ühe ühineva ettevõtja, ühissettevõtte või omandatud ettevõtte käive ELis on vähemalt 500 miljonit eurot ja välisriigi rahaline toetus on üle 50 miljoni euro, ii) komisjonile tuleb teatada ELis riigihanke menetluse raames esitatud pakkumustest, kui pakkumus hõlmab välisriigi rahalist toetust ja hanke maksumus on vähemalt 250 miljonit eurot, ja iii) komisjonil on õigus uurida *ex officio* muid turuolukordi. Määruse täitmise tagamine kuulub komisjoni ainupädevusse. Kui välisriigi subsideid negatiivne mõju kaalub üles selle positiivse mõju, on komisjonil õigus kehtestada tasakaalustavad meetmed või kiita heaks ettevõtja võetud kohustus moonutused kõrvaldada. Sellisteks meetmeteks ja kohustusteks võivad olla mitmesugused struktuurilised või tegevusega seotud parandusmeetmed, nagu teatavate varade võõrandamine või teatava turukäitumise keelamine. Samuti on komisjonil õigus keelata subsideeritud koondumine või riigihankelepingu sõlmimine subsideeritud pakkujaga.

Määrust hakatakse kohaldama alates 12. juulist 2023 ja teatamine muutub kohustuslikuks alates 12. oktoobrist 2023.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2560, mis käsitleb siseturgu moonutavaid välisriigi subsideid, ELT L 330, 23.12.2022, lk 1.

3.2. Konkurents- ja ühinemiseeskirjade ning -suuniste ajakohastamine, et need sobiksid uute probleemide lahendamiseks

Vastu võeti uus vertikaalsete kokkulepete grupierandi määrus ja uued vertikaalseid piiranguid käsitlevad suunised

ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikega 1 on keelatud vertikaalsed kokkulepped kahe või enama ettevõtja vahel, kes tegutsevad tootmis- või turustusahela eri tasanditel, juhul kui need kokkulepped piiravad konkurentsi. ELi toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 järgi on sellised kokkulepped siiski ühtse turuga kokkusobivad, kui need aitavad parandada kaupade tootmist või turustamist või edendada tehnika või majanduse arengut ning võimaldavad samal ajal tarbijatel sellest tulenevast kasust õiglase osa saada ega kahjusta konkurentsi. 2022. aasta mais võttis komisjon vastu uue vertikaalsete kokkulepete grupierandi määruse²⁵ koos uute vertikaalseid piiranguid käsitlevate suunistega,²⁶ mis aitavad ettevõtjatel hinnata oma tarne- ja turustuskokkulepete kokkusobivust ELi konkurentsieeskirjadega. Uutes eeskirjades on arvesse võetud selliseid turul toimunud muutusi nagu veebimüügi suurenemine ja uute turuosaliste, nagu platvormid, esile kerkimine. Suurem selgus ja läbipaistvus võib aidata ettevõtjatel väiksemate kuludega nõudeid täita, mis on kasulik eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (edaspidi „VKEd“).

Avaldati horisontaalkoostöö kokkuleppeid käsitlevate eeskirjade kavand

Konkureerivate ettevõtjate horisontaalne koostöö võib teataval juhtudel oluliselt tõhusust suurendada. Näiteks võib selline koostöö olla kasulik tarbijatele või vähendada sektori mõju keskkonnale. Seetõttu on komisjon ette näinud teatavat liiki horisontaalkoostöö kokkuleppeid lubavad erandid. Tagamaks, et horisontaalkoostöö kokkuleppeid käsitlevad eeskirjad täidaksid jätkuvalt oma eesmärgi, eelkõige eesmärgi lahendada digitaliseerimise ja rohepöördega seotud probleeme, algatas komisjon 2022. aasta märtsis sidusrühmadega konsulteerimise, et saada arvamusi läbivaadatud grupierandi määruste eelnõude kohta, mis käsitlevad horisontaalseid teadus- ja arendustegevuse kokkuleppeid ning spetsialiseerumiskokkuleppeid, ning läbivaadatud horisontaalsete suuniste kavandi kohta²⁷. Kavandatud eeskirjad hõlmavad uusi suuniseid, mille eesmärk on hõlbustada ettevõtjate koostööd kestlikkusega seotud eesmärkide saavutamiseks. Samuti annavad kavandatud eeskirjad ettevõtjatele täiendavaid suuniseid ja õiguskindlust sellistes valdkondades nagu andmete jagamine, mobiilsidetaristu ühiskasutuse kokkulepped ja pakkumuskonsortsiumid. 2022. aasta detsembris võttis komisjon vastu kaks määrust, millega pikendati horisontaalsete teadus- ja arendustegevuse kokkulepete ja spetsialiseerumiskokkulepete

²⁵ Komisjoni 10. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/720 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes, ELT L 134, 11.5.2022, lk 4.

²⁶ Komisjoni teatis „Suunised vertikaalsete piirangute kohta“, ELT C 248, 30.6.2022, lk 1.

²⁷ Avalik konsultatsioon läbivaadatud horisontaalsete grupierandi määruste eelnõude ja läbivaadatud horisontaalsete suuniste kavandi kohta, 1. märts 2022 kuni 26. aprill 2022. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-hbers_en.

grupierandi määruste kehtivust²⁸. Kõnealused grupierandi määrused pidid kaotama kehtivuse 31. detsembril 2022 ja komisjon pikendas neid 30. juunini 2023.

Avaldati mootorsõidukite grupierandi määruse eelnõu ja täiendavate suuniste kavand

Sõidukite loodud andmed muutuvad remondi- ja hooldusettevõtjate jaoks aina olulisemaks konkurentsituriks. Komisjon on kehtestanud sektoris vertikaalsete kokkulepete jaoks eraldi korra,²⁹ mida praegu läbi vaadatakse. 2022. aasta juulis korraldas komisjon andmete küsimuses sidusrühmadega konsulteerimise, et käsitleda määruse (EL) nr 461/2010 (edaspidi „mootorsõidukite grupierandi määrus“)³⁰ kehtivusaega pikendava määruse eelnõu ja kavandatud teatist, millega muudetakse täiendavaid suuniseid sisaldavat komisjoni teatist³¹. Kavandatud muudatustega selgitatakse ettevõtjatele, kuidas komisjon käsitleb autode andurite loodud andmete juurdepääsetavusega seotud küsimusi, kui ta hindab ELi konkurentsieeskirjade alusel vertikaalseid kokkuleppeid sõidukitootjate ja nende volitatud võrgustike vahel. Eesmärk on, et raamistik kehtiks veel viis aastat, 31. maini 2028, ning et praegused põhimõtted selle kohta, kuidas pakutakse tehnilist teavet, vahendeid ja väljaõpet, mis on vajalikud remondi- ja hooldusteenuste osutamiseks, laieneksid sõnaselgelt ka sõidukite loodud andmetele.

Vastu võeti suunised kollektiivlepingute kohta, et parandada füüsilisest isikust ettevõtjate töötingimusi

ELis on suhteliselt palju füüsilisest isikust ettevõtjaid ning osa neist töötab rasketes tingimustes. Kollektiivlääbirääkimised võivad olla tõhus vahend selliste töötingimuste parandamiseks. 2022. aasta septembris võttis komisjon vastu suunised ELi konkurentsioiguse kohaldamise kohta füüsilisest isikust ettevõtjate töötingimusi käsitlevate kollektiivlepingute suhtes³². Suuniste eesmärk on selgitada, millistel juhtudel ELi konkurentsioigus ei takista töötingimuste parandamiseks kollektiivlepingute sõlmimist.

Suunistes kirjeldatakse Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud kohtupraktika³³ põhjal olukordi, kus füüsilisest isikust ettevõtjad on võrreldavad töötajatega, ning selgitatakse, et nende kollektiivlepingud ei kuulu sellisel juhul ELi toimimise lepingu artikli 101 kohaldamisalasse. See kehtib majanduslikult

²⁸ Komisjoni 8. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2455, millega muudetakse määrust (EL) nr 1217/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki teadus- ja arenduskokkuleppe liikide suhtes, ELT L 321, 15.12.2022, lk 1, ja komisjoni 8. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2456, millega muudetakse määrust (EL) nr 1218/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatud spetsialiseerumiskokkuleppe liikide suhtes, ELT L 321, 15.12.2022, lk 3.

²⁹ Mootorsõidukite grupierandi määruse kohane kord koosneb järgmistest komponentidest: i) vertikaalsete kokkulepete grupierandi määrus ja vertikaalseid piiranguid käsitlevad suunised ning ii) sektoripõhised grupierandid, mis on sätestatud mootorsõidukite grupierandi määruses ja täiendavates suunistes ning mida kohaldatakse varuosade turustamise ning mootorsõidukite remondi- ja hooldusteenuste suhtes.

³⁰ Komisjoni 27. mai 2010. aasta määrus (EL) nr 461/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes mootorsõidukisektoris, ELT L 129, 28.5.2010, lk 52.

³¹ Komisjoni teatis „Täiendavad suunised vertikaalsete piirangute kohta mootorsõidukite müüki ja remonti ning nende varuosade turustamist käsitlevates kokkulepetes“, ELT C 138, 28.5.2010, lk 16.

³² Komisjoni teatis „Suunised Liidu konkurentsioiguse kohaldamise kohta füüsilistest isikutest ettevõtjate töötingimusi käsitlevate kollektiivlepingute suhtes“, ELT C 374, 30.9.2022, lk 2.

³³ Euroopa Kohtu 4. detsembri 2014. aasta otsus kohtuasjas C-413/13: FNV Kunsten Informatie en Media vs. Staat der Nederlanden, ECLI:EU:C:2014:2411; Euroopa Kohtu 21. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-67/96, Albany International BV vs. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, ECLI:EU:C:1999:430.

sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate, töötajatega kõrvuti töötavate füüsilisest isikust ettevõtjate ja digitaalsete tööplatvormide kaudu teenuseid osutavate füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes. Lisaks selgitatakse suunistes, et komisjon ei takista teatavat liiki kollektiivlepingute sõlmimist juhtudel, kus füüsilisest isikust ettevõtjatel, kes ei ole töötajatega võrreldavas olukorras, on nõrga läbirääkimissuutlikkuse tõttu raske oma töötingimusi mõjutada.

Vastu võeti läbivaadatud mitteametlike juhiste teatis

2022. aasta oktoobris võttis komisjon vastu läbivaadatud mitteametlike juhiste teatise,³⁴ et ettevõtjad saaksid taotleda mitteametlikke juhiseid ELi konkurentsieeskirjade rakendamise kohta uudsete või lahendamata küsimuste puhul. See on veel üks oluline samm, mis suurendab läbipaistvust ja hõlbustab nõuete täitmist ettevõtjate jaoks, kes tahavad veenduda, et nad järgivad konkurentsieeskirju.

Avaldati turu mõistet käsitleva teatise kavand

2022. aasta novembris avaldas komisjon avalikuks konsultatsiooniks turu mõistet käsitleva muudetud teatise kavandi³⁵. Turu mõistet käsitleva muudetud teatise kavand põhineb 2021. aasta juulis avaldatud hinnangu järeldustel. Muudetud teatise kavand on 2020. aasta aprillis algatatud põhjaliku läbivaatamisprotsessi tulemus. Kavandiga ajakohastatakse praegu jõus olevat 1997. aasta teatist, võttes arvesse vahepealsetel aastatel aset leidnud märkimisväärsed muutusi, eelkõige digitaliseerimist ning uusi kaupade ja teenuste pakkumise viise, ning arvestades ka kaubandussuhete vastastikust seotust ja üleilmastumist. Konsultatsiooni käigus kogutud tõendite põhjal vaatab komisjon kavandi läbi ja koostab selle lõpliku versiooni eesmärgiga uus turu mõistet käsitlev teatis 2023. aastal vastu võtta.

Avaldati ühinemisi käsitleva rakendusmääruse eelnõu ja lihtsustatud korda käsitleva muudetud teatise kavand

ELi ühinemiskontrolli menetluslike ja kohtualluvusega seotud aspektide hindamine³⁶ näitas, et 2013. aasta lihtsustamispakett³⁷ on olnud tulemuslik, suurendades lihtsustatud menetluste kohaldamist probleemideta ühinemiste suhtes ning vähendades nii ettevõtjate kui ka komisjoni halduskoormust. Hindamise tulemused osutasid sellele, et tasub kaaluda ELi ühinemiskontrolli veelgi täpsemat suunitlemist, laiendades ja selgitades lihtsustatud korda käsitleva teatise³⁸ kohaldamisala

³⁴ Komisjoni teatis mitteametlike juhiste kohta, mis käsitlevad Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 kohta käivaid uudseid või lahendamata küsimusi, mis üksikjuhtudel esile kerkivad (suuniskirjad), SWD(2022) 326, 3. oktoober 2022. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/coronavirus_informal_guidance_notice_antitrust_2022.pdf.

³⁵ Vt komisjoni teatis asjaomase turu määramise kohta liidu konkurentsioiguse kohaldamisel. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-market-definition-notice_en.

³⁶ Komisjoni talituste töödokument „Executive summary of the evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control“ (ELi ühinemiskontrolli menetluslike ja kohtualluvusega seotud aspektide hindamise kokkuvõte), SWD(2021) 66, 26. märts 2021. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2021-04/SWD_findings_of_evaluation_summary.pdf.

³⁷ Komisjoni 5. detsembri 2013. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1269/2013, millega muudetakse komisjoni määrust (EÜ) nr 802/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle, ELT L 336, 14.12.2013, lk 1.

³⁸ Komisjoni teatis lihtsustatud korra kohta teatavate koondumiste menetlemiseks vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004, ELT C 366, 14.12.2013, lk 5.

ning vaadates läbi ühinemisi käsitleva rakendusmääruse,³⁹ et nii ettevõtjate kui ka komisjoni halduskoormust veelgi vähendada. Pärast hindamist algatas komisjon 2022. aasta mais avaliku konsultatsiooni teatise ja ühinemisi käsitleva rakendusmääruse läbivaatamise kohta⁴⁰. 28. oktoobril 2022 võttis komisjoni õiguskontrollikomitee vastu positiivse arvamuse mõjuhinnangu kohta. Kui muudetud rakendusmäärus ja teatis vastu võetakse, võimaldavad need täiendavat lihtsustamist tänu lihtsustatud juhtumite uute kategooriate kehtestamisele, komisjoni ühinemismenetluste optimeerimisele ja elektroonilise teatamise kasutuselevõtule peamise ühinemistehingutest teatamise viisina.

Uute suuniste ettevalmistamine kestlikkuse kokkulepete kohta põllumajanduses

Ühise põllumajanduspoliitika reformimisel aastateks 2023–2027 kehtestati ELi toimimise lepingu artiklist 101 uus erand,⁴¹ mille kohaselt tohivad põllumajandustoodete tootjad ja teised põllumajanduslike toiduainete tarneahelas osalevad ettevõtjad leppida kokku teatavates hinna-, toodangu- ja muudes konkurentsipiirangutes, tingimusel, et need piirangud on hädavajalikud selleks, et saavutada liidu või liikmesriigi õigusega ettenähtust rangemad kestlikkusstandardid. See võimalus hõlmab teatavaid keskkonna-, tervise- ja loomade heaolu standardeid. Komisjon korraldas 2022. aastal avaliku konsultatsiooni,⁴² et valmistada ette kõnealust erandit selgitavate suuniste kavand. Suunised soovitakse 2023. aasta detsembri lõpuks vastu võtta.

Jätkus konsortsiumide grupierandi määruse hindamine

Konsortsiumide grupierandi määruse⁴³ kohaselt tohivad liinilaevandusettevõtjad (ehk lastivedajad) teatavatel tingimustel koostööd teha ja ühiseid teenuseid osutada. Kuna konsortsiumide grupierandi määrus kaotab 25. aprillil 2024 kehtivuse, algatas komisjon hindamise, et kindlaks teha, kas määrus täidab endiselt oma otstarvet. Hindamise põhjal otsustab komisjon, kas pikendada konsortsiumide grupierandi määruse kehtivust, pikendada selle kehtivust muudetud kujul või määrus kehtetuks tunnistada.

Algati määruse nr 1/2003 hindamine

Määruse nr 1/2003⁴⁴ ja selle rakendusaktiga, määrusega nr 773/2004,⁴⁵ on kehtestatud menetlusraamistik, mille eesmärk on tagada ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tulemuslik ja

³⁹ Komisjoni 5. detsembri 2013. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1269/2013, millega muudetakse komisjoni määrust (EÜ) nr 802/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle, ELT L 336, 14.12.2013, lk 1.

⁴⁰ Avalik konsultatsioon teemal „Ühinemiste kontroll ELis – menetluskorra täiendav lihtsustamine“, 6. mai 2022 kuni 3. juuni 2022. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-merger-simplification_en.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007, ELT L 347, 20.12.2013, lk 671, artikkel 210a.

⁴² Avalik konsultatsioon teemal „Kestlikkuse kokkulepped põllumajanduses – suunised monopolidevastaste erandite kohta – hindamine“, 28. veebruar 2022 kuni 23. mai 2022. Vt https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13305-Kestlikkuse-kokkulepped-pollumajanduses-suunised-monopolidevastaste-erandite-kohta_et.

⁴³ Komisjoni 28. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 906/2009 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta liinilaevandusettevõtjate teatavat liiki kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse suhtes (konsortsiumid), ELT L 256, 29.9.2009, lk 31.

⁴⁴ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EMPs kohaldatav tekst), EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1.

ühetaoline kohaldamine ELis. Aja jooksul on konkurentsieeskirjade täitmise tagamise ette kerkinud uued raskused, näiteks majanduse digitaliseerimine ja konkurentsialaste uurimiste aina suurem keerukus. 2022. aasta juunis teatas komisjon avaliku konsultatsiooni algatamisest, et saada tagasisidet selle kohta, kuidas kõnealused määrused on alates jõustumisest toiminud⁴⁶. Konsultatsiooni eesmärk on koguda tõendeid ja seisukohti konkurentsialastes uurimistes kohaldatavate menetluste kohta.

3.3. Riigiabi eeskirjade ja suuniste ajakohastamine, et need vastaksid uutele ülesannetele

Jõustused kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised

2022. aasta jaanuaris võeti vastu kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised⁴⁷ ning hakati neid kohaldama. Varem kohaldatud keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised⁴⁸ asendati nendega selleks, et viia raamistik kooskõlla Euroopa rohelises kokkuleppes seatud ELi eesmärkidega ning 2030. ja 2050. aasta kliima- ja energiaeesmärkidega. Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste⁴⁹ kohaselt tohivad liikmesriigid toetada CO₂ heite vähendamise, ringmajanduse, elurikkuse, keskkonnasõbraliku ehk heiteta liikuvuse ning energiatõhususe nimel tehtavaid jõupingutusi.

Vastu võeti teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi läbivaadatud raamistik

Komisjon toetab tiptasemel ja murrangulise tehnoloogia kiiret arendamist ja kasutuselevõttu, et hõlbustada ELi majanduses rohe- ja digipööret ning aidata samal ajal kaasa Euroopa uuele innovatsioonikavale⁵⁰. 2022. aasta oktoobris võttis komisjon vastu läbivaadatud teatise teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku kohta;⁵¹ teatises on esitatud eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigid tohivad ettevõtjatele teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks riigiabi anda.

Vastu võeti põllu- ja metsamajandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi eeskirjad, mis vastavad rohepöörde vajadustele

Põhieesmärgiga viia riigiabi eeskirjad kooskõlla ELi praeguste strateegiliste prioriteetidega, eelkõige ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade,⁵² Euroopa rohelise kokkuleppe ja strateegiaga „Talust

⁴⁵ Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 81 ja 82 kohaste menetluste teostamist komisjonis (EMPs kohaldatav tekst), ELT L 123, 27.4.2004, lk 18.

⁴⁶ Avalik konsultatsioon teemal „ELi konkurentsialased menetluseeskirjad – hindamine“, 30. juuni 2022 kuni 6. oktoober 2022. Vt https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13431-ELi-konkurentsialased-menetluseeskirjad-hindamine_et.

⁴⁷ Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“, ELT C 80, 18.2.2022, lk 1.

⁴⁸ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“, ELT C 200, 28.6.2014, lk 1.

⁴⁹ Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“, ELT C 80, 18.2.2022, lk 1.

⁵⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus innovatsioonikava“, COM(2022) 332 final, 5. juuli 2022.

⁵¹ Komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“, ELT C 414, 28.10.2022, lk 1.

⁵² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013, ELT L 435, 6.12.2021, lk 1.

taldrikule“ aastal 2022, võttis komisjon vastu uue riigiabi eeskirjade paketi põllu- ja metsamajandussektori ning maapiirkondade jaoks: põllu- ja metsamajandussektoris ning maapiirkondades antava riigiabi suunised ja põllumajanduse grupierandi määruse. 2022. aasta jaanuaris algatas komisjon eeskirjade läbivaatamise ettepaneku kohta avaliku konsultatsiooni, mis kestis 2022. aasta märtsini. Kavandatud läbivaatamine võimaldaks liikmesriikidel põllu- ja metsamajandussektoris ning maapiirkondades hõlpsamini ja kiiremini toetust anda, moonutamata sealjuures ühtsel turul põhjendamatult konkurentsi.

Kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi eeskirjad

2022. aastal võttis komisjon vastu uue grupierandi määruse kalandus- ja vesiviljelussektori jaoks⁵³ ning avaldas uued suunised kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kohta⁵⁴. Uute suuniste eesmärk on tagada, et majanduse areng kalandus- ja vesiviljelussektoris oleks täielikult kooskõlas ühise kalanduspoliitikaga, eriti kalavarude ja keskkonnakaitsega. Suunistes võetakse arvesse nendes sektorites toimunud olulisi muutusi poliitika ja eeskirjade valdkonnas, eelkõige seda, et jõustus määrus, millega loodi Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, mis on üks ühise kalanduspoliitika komponent⁵⁵. Komisjon pikendas ka kalandussektoris antavat vähese tähtsusega abi käsitleva määruse kehtivust 31. detsembrini 2023⁵⁶.

Jätкус riigiabi üldise grupierandi määruse läbivaatamine

Käimas on riigiabi üldise grupierandi määruse⁵⁷ pikendamine ja läbivaatamine, et hõlbustada rohe- ja digipööret. Kõnealused muudatused täiendavad muudatusi, mis on tehtud regionaalabi,⁵⁸ teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi, riskifinantseerimiseks antava abi, lairibavõrkude kasutuselevõtmiseks antava abi ning keskkonnakaitse ja energeetika jaoks antava abi suunistes. Komisjon kavatseb üldise grupierandi määruse muudatuse 2023. aastal vastu võtta.

Komisjon vaatas läbi lairibavõrkude jaoks antava riigiabi eeskirjad

Pärast avalikku konsultatsiooni⁵⁹ võttis komisjon 2022. aasta detsembris vastu läbivaadatud teatise lairibavõrkude jaoks antava riigiabi kohta⁶⁰ (edaspidi „lairibavõrkude suunised“). Läbivaadatud lairibavõrkude suunistes kirjeldatakse, kuidas komisjon hindab ELis lairibavõrkude kasutuselevõttu

⁵³ Komisjoni 14. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2473, millega tunnistatakse teatavat liiki abi kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise ja turustamisega tegelevatele ettevõtjatele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks, ELT L 327, 21.12.2022, lk 82.

⁵⁴ Komisjoni teatis „Kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kontrollimise suunised“, ELT C 217, 2.7.2015, lk 1.

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004, ELT L 247, 13.7.2021, lk 1.

⁵⁶ Komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris, ELT L 190, 28.6.2014, lk 45.

⁵⁷ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks.

⁵⁸ Komisjoni teatis „Regionaalabi suunised“, ELT C 153, 29.4.2021, lk 1.

⁵⁹ Kavand: komisjoni teatis „Suunised lairibavõrkude jaoks antava riigiabi kohta“, 19. november 2021.

⁶⁰ Komisjoni teatis „Suunised lairibavõrkude jaoks antava riigiabi kohta“, COM(2022) 9343 final, 12. detsember 2022.

ja kasutamist toetavaid riigiabimeetmeid, millest liikmesriigid teatavad. Uued eeskirjad aitavad saavutada ELi strateegilist eesmärki tagada kõigile gigabitiühenduvus ja 5G kättesaadavus⁶¹.

Komisjon esitas eeskirjad, millega lihtsustatakse keskkonnahoidliku transpordi jaoks riigiabi andmise menetlust

2022. aasta juulis võttis komisjon vastu uue nõukogu määruse ettepaneku⁶². 2022. aasta detsembris võttis nõukogu määruse vastu. Määrusega antakse komisjonile võimalus võtta vastu määrused, millega vabastatakse eelnevast teatamisest ELi toimimise lepingu artiklile 93 vastavad abimeetmed raudtee- ja siseveetranspordile ning mitmeliigilisele transpordile. Komisjoni algatuse eesmärk on lihtsustada sellise riigiabi andmise korda, millega toetatakse keskkonnahoidlikke transpordiliike, nagu raudtee- ja siseveetransport ning mitmeliigiline transport. Kõnealune algatus on seotud raudteesuunistega, millega komisjon 2022. aastal paralleelselt tööd jätkas. Kõnealuste suuniste eesmärk on edendada üleminekut maanteetranspordilt raudteetranspordile ja aidata sellega kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele.

Lennundussuuniste võimaliku pikendamise tegevuskava

2022. aasta juulis avaldas komisjon tegevuskava, milles teavitatakse sidusrühmi ja muid asjast huvitatuid võimalustest pikendada ühe kuni kolme aasta võrra lennundussuunistes⁶³ sisalduvaid tegevusabi eeskirju. Pikendamise eesmärk oleks vältida kuni lennundussuuniste läbivaatamise lõpulejõudmiseni piirkondlike lennujaamade võimalikku maksejõuetust COVID-19 kriisi tõttu.

3.4. Konkurentsi peadirektoraadi töömeetodite ajakohastamine, et need vastaksid praegustele ja tulevastele täitmise tagamise vajadustele

2022. aastal jätkas konkurentsi peadirektoraat jõupingutusi selle nimel, et muuta oma uurimised ja muud tegevused tõhusamaks, kasutades digivahendeid kooskõlas oma digistrateegiaga. Konkurentsi peadirektoraat vähendas halduskoormust nende jaoks, kes kasutavad jätkuvalt riigiabi aruandluse interaktiivset vahendit (SARI2) ning vahendeid eConfidentiality ja eRFI. Lisaks ajakohastas konkurentsi peadirektoraat platvormi eLeniency, et anda kartelli- ja konkurentsimenetlustes osalevatele ettevõtjatele veebis lihtne ja turvaline juurdepääs dokumentidele.

ELi konkurentsiõiguse täitmise tagamist hõlbustati ka sellega, et jätkati investeerimist ajakohastesse digilahendustesse, sealhulgas juhtumite haldamise süsteemi CASE@EC. Arvestades konkurentsi peadirektoraadi hallatava teabe tundlikkust ja konfidentsiaalsust, jätkati uute ja olemasolevate digilahenduste küberturvalisuse kavade ajakohastamist. Samuti kehtestas konkurentsi peadirektoraat täiendavad ohutus- ja seiremeetmed, et tagada 2022. aastal ja edaspidi püsiv küberturvalisus ja -

⁶¹ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7595.

⁶² Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 93, 107 ja 108 kohaldamist raudtee- ja siseveetranspordi ning mitmeliigilise transpordi sektorile antava riigiabi teatavate liikide suhtes, COM(2022) 327 final, 6. juuli 2022.

⁶³ Komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta“, ELT C 99, 4.4.2014, lk 3.

vastupidavusvõime. Konkurentsi peadirektoraadi sisemine digistrateegia on seotud Euroopa Komisjoni strateegiaga „Next Generation Digital Strategy“, mis võeti vastu 2022. aastal⁶⁴.

Konkurentsi peadirektoraat arendas 2022. aastal edasi oma digitaalseid uurimisvahendeid, kasutades äriteabe-, andme- ja masinõppeteenuseid. Spetsiaalne üksus, mis tegeleb teabe- ja uuriva analüüsiga ning pakub IT-ekspertiisi, nimetati ümber andmeanalüüsi ja tehnoloogiaüksuseks. Üksus hakkab aru andma tehnoloogiajuhile, mis on uus ametikoht peadirektori kabinetis. Tehnoloogiajuht hakkab toetama üha andmepõhisemaid nõuete täitmise tagamise ja turuseireülesandeid, tehes tihedat koostööd paljude teiste konkurentsi peadirektoraadi osakondadega. 2022. aasta detsembris loodi uus direktoraat, mis hakkab vastutama digiturgude õigusakti rakendamise eest.

Komisjon jätkas 2022. aastal eri tasanditel konkurentsipoliitikat toetavaid ja tutvustavaid tegevusi, et suurendada ELi konkurentsipoliitika tulemuslikkust; kõige väljapaistvamad neist tegevustest seisnesid juhtiva asepresidendi Vestageri osalemises üritustel ja pressikonverentsidel. Lisaks pressiteadetele, poliitikaülevaadetele, uudiskirjadele ja sotsiaalmeediakanalitele korraldati liikmesriikides spetsiaalseid teavitustegevusi⁶⁵.

4. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine aitas kaasa komisjoni üldeesmärkidele

ELi konkurentsipoliitika täitmise tagamine toob olulist kasu tarbijatele ja klientidele. Konkurentsi peadirektoraadi hinnangul⁶⁶ säästsid tarbijad aastatel 2012–2021 tänu komisjoni tegevusele konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel otse 120–210 miljardit eurot. Keskmiselt oli tarbijate otsene kasu tänu konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisele ligikaudu 12–21 miljardit eurot aastas (vt allolev graafik).

Lisaks neile hinnangulistele säästudele käsitletakse konkurentsipoliitika täitmise tagamisest tuleneva üldise kasuna tarbijatele ka

- 1) täitmise tagamise kaudseid ehk heidutavaid tagajärgi, näiteks ettevõtjate hoidumist konkurentsivastastest tegevustest või ühinemiskokkulepetest, ning
- 2) positiivset mõju innovatsioonile ning toodete ja teenuste kvaliteedile.

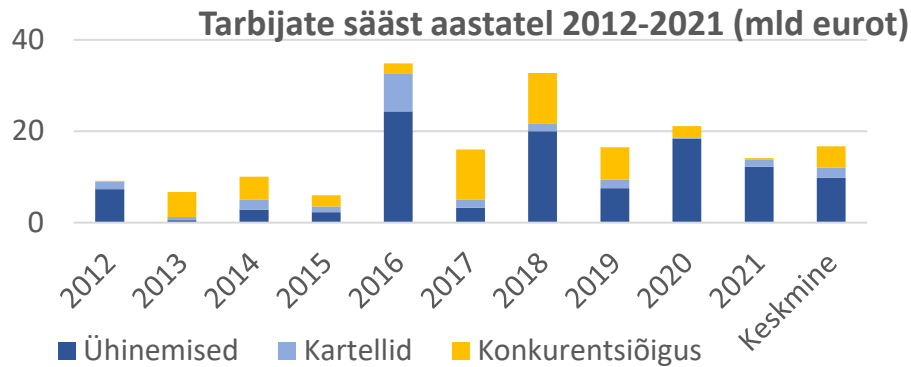
Kaudset heidutavat mõju on raske hinnata. Majandusteadlased on siiski üksmeelel, et tarbijate kaudne sääst on tõenäoliselt palju suurem kui otsene sääst. Konkurentsipoliitika täitmise tagamise

⁶⁴ Teatis komisjonile „European Commission digital strategy Next generation digital Commission“ (Euroopa Komisjoni digistrateegia „Järgmise põlvkonna digitaalne komisjon“), Brüssel, C(2022) 4388, 30. juuni 2022.

⁶⁵ Vt näiteks YouTube’is avaldatud animatsioon: <https://youtu.be/3yOkOwvdl-Q>.

⁶⁶ Vt Competition Policy Brief 2022/1, „Customer savings generated by the Commission’s antitrust and merger enforcement: a 10-year perspective“ (Tarbijate sääst tänu komisjoni tegevusele konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel: kümne aasta perspektiiv). Vt <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dbfa0d39-5350-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-273802603>.

makromajandusliku mõju hiljutine mudelanalüüs⁶⁷ näitab, et summa, mis on viimase kümne aasta jooksul säästetud tänu komisjoni tegevusele konkurents- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel, mõjutab tõenäoliselt keskpikas kuni pikas perspektiivis ELi SKPd positiivselt 0,6–1,1 % (ehk 90–160 miljardit eurot aastas)⁶⁸.

2022. aasta oktoobris avaldas komisjon 2022. aasta Eurobaromeetri uuringu ELi konkurentsipoliitika kohta⁶⁹. Uuringu tulemused näitavad selgelt, et hästi toimivad konkurentsiturud parandavad inimeste igapäevaelu ja avaldavad positiivset mõju VKEdele. Konkurents turgudel tingib madalamad hinnad, suurema valiku ning innovatiivsemad tooted ja teenused.

4.1. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine toetas digipööret ning tugeva ja vastupidava ühtse turu saavutamist

President von der Leyen määratles digivaldkonna komisjoni ühe keskse prioriteedina, seades üldeesmärgiks digiajastule vastava Euroopa. Konkurentsiturgudel peavad ettevõtjad olema innovatiivsed ja tõhusad, selleks et kasvada⁷⁰. ELi konkurentsieeskirjade ja reformitud õigusraamistiku täitmise tulemuslik tagamine on keskse tähtsusega digipöörde toimumiseks ELi majanduses ja ühtse turu vastupidavuse suurendamiseks.

⁶⁷ Euroopa Komisjon (2022), „Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2021 update and further development“ (Konkurentsipoliitika makromajandusliku mõju mudelanalüüs: 2021. aasta ajakohastatud andmed ja edasiarendus), aruanne, koostanud konkurentsi peadirektoraat, Teadusuuringute Ühiskeskus ning majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus.

⁶⁸ Vt Competition Policy Brief 2022/1, „Customer savings generated by the Commission’s antitrust and merger enforcement: a 10-year perspective“ (Tarbijate sääst tänu komisjoni tegevusele konkurents- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel: kümne aasta perspektiiv), lk 6–7.

⁶⁹ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_6374.

⁷⁰ Konkurents- ja innovatsiooni olulisust rõhutatakse ka komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“, COM(2020) 103 final, 10. märts 2020, ja komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“, COM(2021) 350 final, 25. mai 2021.

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine toetas digipööret ning tugeva ja vastupidava ühtse turu saavutamist

2022. aasta juulis kiitis komisjon telekommunikatsioonisektoris heaks kohustused, mille võtsid Tšehhis T-Mobile CZ, CETIN ja O2 CZ⁷¹. Kõnealused kohustused moodustavad raamistiku, mis võimaldab saada kasu võrgu jagamisest, piirab tundliku äriteabe vahetamist võrku jagavate ettevõtjate vahel ning säilitab iga osalise jaoks tehnilised ja rahalised stiimulid selleks, et eraldiseisvalt võrgu võimsust suurendada.

E-kaubandus on suurendanud konkurentsi jaemüügi valdkonnas ning toonud tarbijate jaoks kaasa suurema valiku ja paremad hinnad. Komisjon peab tagama, et suured veebiplatvormid ei nulliks seda kasu konkurentsivastase käitumisega. Seetõttu otsustas komisjon uurida Amazoni äritavasid ja samaaegset toimimist nii kauplemiskoha kui ka jaemüüjana. 2022. aasta juulis kutsus komisjon esitama märkusi⁷² kohustuste kohta, mille Amazon oli valmis võtma selleks, et hajutada kahtlused, et ta kahjustab konkurentsi, kasutades kauplemiskoha müüjate mitteavalikke andmeid ning võides moonutada müüjate juurdepääsu Buy Boxile (ostukastile) ja programmile Prime. 2022. aasta detsembris jõudis komisjon järeldusele, et Amazoni pakutud lõplikud kohustused lahendavad komisjoni osutatud konkurentsiprobleemi, ning muutis need ELi konkurentsieeskirjade alusel õiguslikult siduvaks⁷³.

⁷¹ Kohustused on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40305.

⁷² Juhtum AT.40462, *Amazon Marketplace*, ja juhtum AT.40703, *Amazon Buy Box*, kohustuste võtmise ettepanek. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202229/AT_40462_8414012_7971_3.pdf.

⁷³ Juhtum AT.40462, *Amazon Marketplace*, ja juhtum AT.40703, *Amazon Buy Box*, komisjoni 20. detsembri 2022. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7777.

2022. aasta detsembris teatas komisjon Metale oma esialgsest seisukohast, et ettevõtja rikub ELi konkurentsieeskirju, moonutades konkurentsi veebireklaami turgudel⁷⁴. Komisjon tunneb muret, et Meta on sidunud veebireklaamiteenuse Facebook Marketplace üksikisikutele suunatud sotsiaalvõrgustikuga Facebook ning et Meta sunnib Facebook Marketplace'i konkurentidele peale ebaausaid kauplemistingimusi.

2022. aasta detsembris lõpetas komisjon ka 2022. aasta märtsis algatatud uurimise,⁷⁵ mis käsitles Google'i ja Meta vahel sõlmitud nn Jedi Blue kokkulepet veebireklaami teenuste kohta.

Tänapäeva digimajanduses kasvab kiiresti mobiilimaksete osakaal ning tarbijad peaksid saama kasu konkurentsivõimelistest ja innovaatilistest makselahendustest. 2022. aastal jätkas komisjon uurimist,⁷⁶ et hinnata, kas Apple'i käitumine seoses Apple Payga rikub ELi konkurentsieeskirju. 2022. aasta mais avaldatud vastuväidetes⁷⁷ väljendas komisjon esialgset seisukohta, et Apple võib olla piiranud konkurentsi omaenda lahenduse Apple Pay kasuks.

Üldkohus tegi 2022. aastal mitu olulist otsust, mis on seotud komisjoni tegevusega konkurentsieeskirjade täitmise tagamisel.

Üldkohtu otsus Google Androidi kohtuasjas⁷⁸

2022. aasta septembris kinnitas Üldkohus suures osas komisjoni 2018. aasta otsust,⁷⁹ järeldades, et Google oli kehtestanud Androidiga seadmete tootjatele ja mobiilsideoperaatoritele ebaseaduslikud piirangud, et säilitada oma valitsev seisund üldise internetiotsingu turul. Üldkohus vähendas trahvisumma 4,34 miljardilt eurolt 4,125 miljardile eurole. Täpsemalt toetas kohus komisjoni järeldust, et Android ja iOS kuuluvad erinevatele asjaomastele turgudele. Samuti toetas kohus komisjoni järeldust, et Google piiras konkureerivate üldotsinguteenuste ja veebilehitsejate konkureerimist sellega, et kehtestas mobiiliseadmete tootjatele eelinstallimise tingimused, ning Androidi alternatiivsete versioonide ja konkureerivate üldotsinguteenuste konkureerimist sellega, et sõlmis killustatuse vältimise kokkulepped.

Üldkohtu otsus Qualcommi kohtuasjas⁸⁰

Komisjon määras 2018. aastal Qualcommile 997 miljoni euro suuruse trahvi, leides, et äriühing on kuritarvitanud oma valitsevat seisundit standardile Long Term Evolution (LTE) vastavate kiibistike ülemaailmsel turul. Qualcomm nõustus maksma Apple'ile „märkimisväärse summa“ tingimusel, et Apple kasutab oma seadmetes üksnes Qualcommi kiibistikke. Komisjon leidis, et kõnealused ainuõiguse maksed võivad olla konkurentsivastase mõjuga, sest vähendavad Apple'i motivatsiooni minna üle konkureerivate LTE-kiibistike tarnijate toodetele. Qualcomm vaidlustas otsuse, väites, et komisjon on rikkunud menetlusnorme ning et komisjoni tehtud konkurentsivastase mõju hindamine on ebapiisav. Üldkohus tühistas komisjoni otsuse tervikuna, leides mitu menetlusnormide rikkumist, mis Üldkohtu hinnangul

⁷⁴ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7728.

⁷⁵ Juhtum AT.40774, *Google'i ja Facebooki (avatud pakkumise) kokkulepe*; vt ka 11. märtsi 2022. aasta pressiteade: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1703.

⁷⁶ Juhtum AT.40452, *Apple – mobiilimaksed*. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40452.

⁷⁷ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2764.

⁷⁸ Üldkohtu 14. septembri 2022. aasta otsus kohtuasjas T-604/18, Google LLC ja Alphabet, Inc. vs. Euroopa Komisjon, ECLI:EU:T:2022:541

⁷⁹ Juhtum AT.40099, *Google Android*. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40099.

⁸⁰ Üldkohtu 1. augusti 2022. aasta otsus kohtuasjas T-235/18, Qualcomm vs. komisjon, ECLI:EU:T:2022:358.

kahjustasid Qualcommi kaitseõigusi. Üldkohus ei nõustunud ka komisjoni analüüsiga ainuõigust tagavate maksete konkurentsivastase mõju kohta.

Üldkohtu otsus Inteli kohtuasjas⁸¹

Üldkohus tühistas osaliselt komisjoni 2009. aasta otsuse, millega määrati Intelile 1,06 miljardi euro suurune trahv turgu valitseva seisundi väidetava kuritarvitamise eest püsikliendisoodustuste ja muude ainuvarustusmaksete pakkumise teel. Kohtuotsuses kohaldatai Euroopa Kohtu otsust apellatsiooniasjas Üldkohtu 2014. aasta otsuse suhtes Inteli kohtuasjas; Euroopa Kohtu otsuses leiti, et Üldkohus tegi vea, kuna ei võtnud arvesse majandusanalüüsi, millele tuginedes Intel näitas, et tema rakendatud soodustused ei saanud konkurentsi piirata. Üldkohus leidis, et nn sama tõhusa konkurendi (ingl *as efficient competitor*) test, mille abil komisjoni otsuses kontrolliti, kas Inteli soodustused suudavad konkurente välja tõrjuda, sisaldas vigu ning et komisjon ei olnud piisavalt uurinud muid väljatõrjumisvõime näitajaid. Komisjon on Üldkohtu otsuse edasi kaevanud.

Ühinemiste kontroll toetas digipööret ning tugeva ja vastupidava ühtse turu saavutamist

Komisjon jätkas 2022. aastal aktiivselt ühinemiste kontrollimist. Komisjon võttis eri sektorites vastu 368 ühinemisotsust (2021. aastal võttis komisjon vastu 396 ühinemisotsust), millest 291 kiideti heaks lihtsustatud menetluse teel. Komisjon sekkus 14sse kavandatud omandamisse, millest 12 tehingut kiideti tingimuslikult heaks ja kaks keelati. Pooled loobusid neljast teatatud tehingust, mis võeti II etapis tagasi.

2022. aasta jaanuaris keelas komisjon äriühingu Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering CO., Ltd omandamise äriühingu Hyundai Heavy Industries Holdings poolt⁸². Komisjon leidis, et kahe laevaehitusettevõtja ühinemisel tekkiv äriühing omandaks turgu valitseva seisundi ning ühinemine vähendaks konkurentsi suurte veeldatud maagaasi (LNG) laevade ehitamise ülemaailmsel turul. Kuna parandusmeetmeid ei esitatud, oleks ühinemine toonud kaasa tarnijate arvu vähenemise ja hindade suurenemise.

2022. aasta jaanuaris kiitis komisjon pärast põhjalikku uurimist tingimuslikult heaks Kustomeri omandamise Meta poolt⁸³. Komisjoni osutatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks tegi Meta ettepaneku, et ta kohustub tagama oma sõnumiedastuskanalite rakendusliidestele kümneks aastaks täieliku juurdepääsu⁸⁴. Komisjon uuris kõnealust omandamist tähelepanelikult, sest omandatava ettevõtja suurusel olenemata võivad sellised tehingud veelgi tugevdada suuri turuosalisi, kes üha

⁸¹ Üldkohtu 26. jaanuari 2022. aasta otsus kohtuasjas T-286/09, Intel Corporation Inc. vs. komisjon, ECLI:EU:T:2022:19.

⁸² Juhtum M.9343, *Hyundai Heavy Industries Holdings / Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering*. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9343.

⁸³ Juhtum M.10262, *Meta (endine Facebook) / Kustomer*. Vt https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/1/202242/M_10262_8559915_3054_3.pdf.

⁸⁴ Avalikele rakendusliidestele juurdepääsu tagamise kohustus: Meta kohustub tagama konkureerivatele klienditeeninduse kliendihaldustarkvara pakujatele ja uutele turuletulijatele tasuta mittediskrimineeriva juurdepääsu oma sõnumiedastuskanalite avalikult juurdepääsetavatele rakendusliidestele. Põhirakendusliidestele võrdse juurdepääsu tagamise kohustus: kui Messengeri, Instagrami sõnumiedastuskanali või WhatsAppi neid omadusi või funktsioone, mida Kustomeri kliendid praegu kasutavad, saab parandada või ajakohastada, kohustub Meta tegema samaväärsed parandused kättesaadavaks ka Kustomeri konkurentidele ja uutele turuletulijatele. See kehtib ka Meta sõnumiedastuskanalite tulevaste uute omaduste või funktsioonide kohta, kui neid kasutab märkimisväärne osa Kustomeri klientidest.

enam digimajandust valitsevad. Meta pakutud kohustused tagavad, et tema konkurentidel on jätkuvalt tasuta ja võrreldav juurdepääs Meta olulistele sõnumiedastuskanalitele.

2022. aasta juunis kiitis komisjon tingimuslikult heaks Welbilti omandamise Ali Groupi poolt⁸⁵. Ali Group ja Welbilt on suurtööstusettevõtte, sealhulgas majutus- ja tööstussektoris kasutatavate jäävalmistusmasinate ülemaailmsed tarnijad. Selles juhtumis pakutud kohustused hõlmavad kogu Welbilti jäävalmistusmasinate äri võõrandamist. Sellega tagatakse, et uus turuosaline jätkab ühinenud üksusele konkurentsiturul avaldamist ning klientidel säilib võimalus tarnijate vahel valida.

2022. aasta septembris keelas komisjon pärast põhjalikku uurimist GRAILi omandamise Illumina poolt, mis oli enneaegselt läbi viidud⁸⁶. Illumina on geneetilise ja genoomianalüüsi jaoks kasutatavate NGS-süsteemide (*Next Generation Sequencing* ehk järgmise põlvkonna sekveneerimine) valitsev tarnija. GRAIL on Illumina klient, kes kasutab Illumina NGS-süsteeme vähidiagnostika testide väljatöötamiseks. Komisjon leidis, et tehingu tulemusel tekiks Illuminal stiimul võtta GRAILi konkurentidelt juurdepääs oma tehnoloogiale või seada nad muul viisil ebasoodsasse olukorda ning pärssida sellega innovatsioonikonkurentsi NGS-i põhiste vähidiagnostika testide tärkaval turul.

Ehkki komisjoni põhjalik uurimine oli veel pooleli, viisid ettevõtjad tehingu 2021. aasta augustis läbi. Vastuseks enneaegsele lõpetamisele võttis komisjon ajutised meetmed, et taastada pärast GRAILi omandamist Illumina poolt tõhusa konkurentsi tingimused ning neid alal hoida⁸⁷. Samal ajal algatas komisjon uurimise, et hinnata, kas Illumina rikkus n-ö ootekohustust, mis on ELi ühinemismäärusega läbivaatamisel olevate tehingute suhtes ette nähtud. Seetõttu avaldas komisjon 2022. aasta juulis vastuväite, leides, et Illumina ja GRAIL on rikkunud ELi ühinemismäärust, viies ühinemise ellu enne komisjoni ühinemiskontrolli heakskiidu saamist. Kui komisjon jõuab järeldusele, et Illumina ja GRAIL rikkusid tehingu läbiviimisega tõepoolest ELi ühinemismäärust, võib ta määrata trahvi, mis moodustab kuni 10 % kummagi ettevõtja ülemaailmsest käibest⁸⁸. 2022. aasta detsembris saatis komisjon Illuminale ja GRAILile ka vastuväite, milles teavitab neid olukorra taastamise meetmetest, mille ta kavatses ELi ühinemismääruse kohaselt võtta, järgides komisjoni otsust keelata GRAILi omandamine Illumina poolt, mis oli juba ellu viidud⁸⁹.

Üldkohus toetas Illumina/GRAILi⁹⁰ otsuses ühinemise läbivaatamist komisjoni poolt vastavalt artiklile 22

Komisjon kohaldas Illumina/GRAILi juhtumis täiel määral ELi ühinemismääruse artiklit 22, võttes vastu üleantud tehingu, mis ei ületanud liikmesriikide teatamiskünnist. Sellele eelnes juhtiva asepresidendi Vestageri teade, et komisjon ei soovita enam liikmesriikidel mitte taotleda selliste juhtumite komisjonile üleandmist, millest üleandvas liikmesriigis ei pea teatama. Selliste juhtumite komisjonile üleandmine

⁸⁵ Juhtum M.10431, *Ali Group / Welbilt*, ELT C 469, 9.12.2022, lk 16.

⁸⁶ Juhtum M.10188, *Illumina/GRAIL*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5364.

⁸⁷ Juhtum M.10493, *Illumina/GRAIL* (artikli 8 lõike 5 punkti a kohased ajutised meetmed). Vt

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5661.

⁸⁸ Juhtum M.10483, *Illumina/GRAIL* (artikli 14 kohane menetlus). Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4604.

⁸⁹ Juhtum M.10939, *Illumina/GRAIL*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7403.

⁹⁰ Üldkohtu 13. juuli 2022. aasta otsus kohtuasjas T-227/21, *Illumina, Inc. vs. Euroopa Komisjon*, ECLI:EU:T:2022:447.

tagab, et komisjon saab üleandva liikmesriigi eest läbi vaadata selliste ettevõtjate ühinemise, kelle aastakäive ei peegelda nende tegelikku mõju konkurentsile⁹¹. Komisjon avaldas 2021. aasta märtsis selleteemalised suunised⁹² ning 2022. aasta detsembris praktilise teabe nende rakendamise kohta⁹³.

Illumina ja GRAIL vaidlustasid komisjoni 2021. aasta otsused, millega rahuldati mitme liikmesriigi ja EMP riigi taotlused juhtum artikli 22 kohaselt üle võtta. Üldkohus jättis nende hagi 2022. aasta juulis rahuldamata⁹⁴. Üldkohus kinnitas, et ELi ühinemismääruse artikli 22 kohaldamisalasse kuuluvad tehingud ei pea kuuluma üleandmist taotleva liikmesriigi ühinemiskontrolli reguleerivate õigusnormide kohaldamisalasse. Üldkohtu otsus kinnitab, et komisjonil on õigus võtta ühinemine artikli 22 alusel oma pädevusse ka siis, kui tehing ei ületa liikmesriigipoolse ühinemiskontrolli künnist. Otsus on Euroopa Kohtusse edasi kaevatud⁹⁵.

2022. aasta juulis algatas komisjon põhjaliku uurimise, et hinnata VOO ja Brutélé kavandatud omandamist Orange'i poolt⁹⁶. Orange on edukalt konkureerinud VOO ja Brutélé telekommunikatsiooniteenustega mõningates Belgia osades. Komisjon tunneb muret, et kavandatud tehing võib vähendada mõningates Belgia osades konkurentsi interneti püsiühenduse, audiovisuaalteenuste ja teenusepakettide jaeturul.

2022. aasta novembris algatas komisjon põhjaliku uurimise, et hinnata Activision Blizzardi kavandatud omandamist Microsofti poolt⁹⁷. Komisjon tunneb muret, et kavandatud omandamine võib vähendada konkurentsi konsooli- ja personaalarvutipõhiste videomängude ja personaalarvutite operatsioonisüsteemide levitamise turul.

2022. aasta novembris algatas komisjon põhjaliku uurimise, et hinnata Lagardère'i kavandatud omandamist Vivendi poolt⁹⁸. Pooled on suuruselt esimene ja teine ettevõtja enamikul raamatute väärtusahela turgudel Prantsusmaal. Komisjon tunneb muret, et tehing võib vähendada konkurentsi järgmistel turgudel: i) prantsuskeelsete raamatute autoriõiguste ostmise, ii) prantsuskeelsete raamatute levitamine ja turustamine ning iii) prantsuskeelsete raamatute müük jaemüüjatele. Komisjon tegi kindlaks ka konkurentsiprobleemi seoses seltskonnaajakirjade müügiga.

2022. aasta detsembris algatas komisjon põhjaliku uurimise, et hinnata VMware'i kavandatud omandamist Broadcomi poolt⁹⁹. Broadcom tarnib riistvara, peamiselt võrgukaarte ja -adapteereid, VMware aga virtualiseerimistarkvara. Komisjon tunneb muret, et kõnealune tehing võib anda

⁹¹ Juhtiva asepresidendi Vestageri 11. septembri 2020. aasta kõne „The Future of EU Merger Control“ (ELi ühinemiskontrolli tulevik), https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/vestager/announcements/future-eu-merger-control_en.

⁹² Komisjoni teatis „Suunised ühinemismääruse artiklis 22 sätestatud üleandmismehhanismi kohaldamise kohta teatavat liiki koondumisasjade suhtes“, C(2021) 1959 final, 26. märts 2021.

⁹³ „Practical information on implementation of the „Guidance on the application of the referral mechanism set out in Article 22 of the Merger Regulation to certain categories of cases“. Frequently Asked Questions and Answers (Q&A)“ (Praktiline teave selle kohta, kuidas rakendada suuniseid ühinemismääruse artiklis 22 sätestatud üleandmismehhanismi kohaldamise kohta teatavat liiki koondumisasjade suhtes. Korduma kippuvad küsimused ja vastused). Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-12/article22_recalibrated_approach_QandA.pdf.

⁹⁴ Üldkohtu 13. juuli 2022. aasta otsus kohtuasjas T-227/21, Illumina, Inc. vs. Euroopa Komisjon, ECLI:EU:T:2022:447.

⁹⁵ Illumina 22. septembril 2022 esitatud apellatsioonkaebus kohtuasjas C-611/22 P, Illumina vs. komisjon, ja GRAILi 30. septembril 2022 esitatud apellatsioonkaebus kohtuasjas C-625/22 P, Grail vs. komisjon ja Illumina.

⁹⁶ Juhtum M.10663, *Orange/VOO/Brutélé*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4762.

⁹⁷ Juhtum M.10646, *Microsoft / Activision Blizzard*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6578.

⁹⁸ Juhtum M.10433, *Vivendi/Lagardère*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7243.

⁹⁹ Juhtum M.10806, *Broadcom/VMware*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7835.

Broadcomile võimaluse vähendada konkureerivate riistvaratarnijate konkureerimisvõimalust, eelkõige vähendades VMware'i virtualiseerimistarkvara koostalitlusvõimet konkurentide riistvaratoodetega.

2022. aasta veebruaris leidis komisjon, et Ungari rikkus ELi ühinemismääruse artiklit 21, kui otsustas vetostada AEGON Groupi Ungari tütarettevõtjate omandamise Vienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe (VIG) poolt¹⁰⁰. ELi ühinemismääruse artikliga 21 on komisjonile antud liidu seisukohalt oluliste koondumiste uurimise ainupädevus. Liikmesriigid võivad teatavatel tingimustel ainult õigustatud huvide kaitseks meetmeid võtta, kuid Ungari veto ei vastanud neile tingimustele, sest sellest ei teatatud eelnevalt komisjonile ning oli ebaselge, kas selle eesmärk on kaitsta Ungari õigustatud huvi. Otsuses märgiti komisjoni ainupädevust ja seda, et liikmesriigid peavad tagama oma tegevuse kooskõla sellise pädevuste jaotusega, et ettevõtjad saaksid kindlustundega investeerida ja ühtset turgu kasutada.

Riigiabi kontroll toetas digipööret ja ühtse turu vastupanuvõimet

Riigiabiprojektidega toetatakse muu hulgas kõrgjõudlusega lairibavõrkude kasutuselevõtmist ELi sellistes piirkondades, kus ettevõtjatel puudub piisav stiimul pakkuda lairibaühenduse piisavat kättesaadavust. Selleks et toetus oleks ELi lõikes tasakaalustatud, on komisjon teinud liikmesriikidega tihedat koostööd, et tagada riikide toetusmeetmete võimalikult kiire ja tulemuslik kehtestamine.

Näiteks kiitis komisjon 2022. aasta jaanuaris heaks taaste- ja vastupidavusrahastust toetatud 3,8 miljardi euro suuruse Itaalia abikava selleks, et võtta kõrgjõudlusega gigabitivõrgud kasutusele riigi sellistes piirkondades, kus ei ole ja kuhu ei ole kavandatud võrke, mis võimaldaksid allalaadimiskiirust vähemalt 300 megabitti sekundis. Kõnealune abimeede on osa Itaalia riiklikust digitaliseerimiskavast¹⁰¹.

2022. aasta oktoobris kiitis komisjon heaks taaste- ja vastupidavusrahastust toetatud 292,5 miljoni euro suuruse Itaalia abimeetme selleks, et toetada äriühingut STMicroelectronics pooljuhtide väärtusahelasse kuuluva uue tehase ehitamisel¹⁰². Abimeedet hinnati kooskõlas põhimõtetega, millest komisjon teatas 2022. aasta veebruaris vastuvõetud teatises, mis oli lisatud komisjoni ettepanekule kiibimääruse kohta;¹⁰³ kõnealuste põhimõtete hulka kuulub näiteks positiivne mõju väärtusahelale varustuskindluse tagamise näol.

2022. aasta novembris kiitis komisjon heaks ka taaste- ja vastupidavusrahastust toetatud 500 miljoni euro suuruse Hispaania abikava selleks, et aidata tagada maapiirkondade tarbijatele ja ettevõtjatele

¹⁰⁰ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1258.

¹⁰¹ Juhtum SA.63170, Taaste- ja vastupidavusrahastu – Itaalia – kava 1 Gbp/s, ELT C 116, 11.3.2022, lk 3.

¹⁰² Juhtum SA.103083, Taaste- ja vastupidavusrahastu – STMICROELECTRONICS S.R.L. (ST) – uus ränikarbiidpõhimike tehase Catanias.

¹⁰³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kiibimäärus Euroopa jaoks“, COM(2022) 45 final, 8. veebruar 2022.

juurdepääs kvaliteetsetele mobiilside teenustele ning toetada sellega Hispaania majanduslike eesmärgi ja ELi üldisi digieesmärgi¹⁰⁴.

Demokraatia jaoks on keskse tähtsusega meediavabadus ja meedia mitmekesisus. 2022. aastal kiitis komisjon heaks mitu meediasektori toetusmeetet, aidates meediasektoril taastuda ELi tabanud kahest kriisist ning tagades samal ajal võimalikult väikese konkurentsivastase mõju. Samuti kiitis komisjon heaks digipöörde ja tehnoloogilise innovatsiooni edendamise meediatööstuses.

4.2. Konkurentsipoliitika täitmise tagamine aitab kaasa rohepöördele

Konkurentsipoliitika aitab saavutada ELi keskkonna- ja kliimaeesmärgi, nagu majanduse CO₂ heite vähendamine ja transpordisektori üleminek fossiilkütustelt alternatiivkütustele. Konkurentsioiguse täitmise tagamine toetab Euroopa rohelist kokkulepet,¹⁰⁵ hoides turud tõhusa, õiglase ja uuenduslikuna.

Kindlustamaks, et konkurentsipoliitika täitmise tagamine loob tingimused üleminekuks keskkonnahoidlikule liikuvusele ja toetab sellega rohepööret, tellis komisjon 2022. aastal uuringu, milles analüüsitakse konkurentsiolekorda avaliku laadimistaristu turgudel. Uuring valmib 2023. aastal¹⁰⁶.

Komisjon toetab ELi energeetikaeesmärgi ja Euroopa rohelist kokkulepet ka konkurentsieeskirjade täitmise tagamise kaudu. 2022. aastal jätkas komisjon nende ettevõtjate uurimist, keda kahtlustatakse kokkumängus etanoolist toodetud biokütuste hinna võrdlusaluste mõjutamiseks¹⁰⁷.

Komisjon algatas Euroopa maagaasiturude *ex officio* uurimise, et hinnata, kas turuosaliste ärikäitumine võis Euroopa energiaturgude ja gaasihindade häiretele kaasa aidata¹⁰⁸. 2021. aasta detsembris esitas Ukraina gaasitootja Naftogaz konkurentsieeskirjade rikkumist käsitleva ametliku kaebuse Gazpromi kohta, väites, et Gazprom kuritarvitab oma valitsevat seisundit mitmel EMP gaasiturul. Uurimise raames tegi komisjon 2022. aasta märtsis etteteatamata kontrollkäigud mitme maagaasi tarnimise, ülekande ja hoiustamisega tegeleva ettevõtja valdustesse Saksamaal¹⁰⁹. Komisjon uurib muu hulgas, kas Gazpromi käitumine võis aidata kaasa gaasihindade tõusule Euroopa hetketurul ja tuua sellega Gazpromile kasu tänu tema pikaajalistele kauplemispunktide indekseeritud lepingutele Euroopa klientidega.

¹⁰⁴ Juhtum SA.103451, *Taaste- ja vastupidavusraha – Hispaania – tagasiühenduse võrkude kasutuselevõtt mobiilside jaoks*, ELT C 449, 25.11.2022, lk 2.

¹⁰⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640 final.

¹⁰⁶ Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/single-market-programme-smp/calls-tenders-contracts/ex-ante-publicity-low-and-middle-value-contracts_en.

¹⁰⁷ Juhtum AT.40054, *Etanooli võrdlushinnad*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6769.

¹⁰⁸ Naftogaz väidab oma kaebuses muu hulgas, et Gazprom keeldus teadlikult ELi gaasihoidlaid täitmast, lõpetas põhjendamatult gaasi müümise oma elektroonilise müügiplatvormi kaudu ning takistab jätkuvalt gaasi eksportimist Euroopasse sõltumatute Vene ja Kesk-Aasia gaasitootjate poolt.

¹⁰⁹ Vt 31. märtsi 2022. aasta pressiteade: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2202.

Reisijate ergutamine maanteetranspordilt raudteetranspordile üle minema toetab oluliselt Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamist¹¹⁰. Samal ajal tagab terve konkurents, et Euroopa kodanikud saavad kasutada kvaliteetseid ja taskukohaseid reisijate raudteeveo teenuseid. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamise valdkonnas teavitas komisjon 2022. aasta juunis Tšehhi ja Austria turgu valitsevaid raudtee-ettevõtjaid České dráhy ja Österreichische Bundesbahnen oma esialgsest seisukohast, et kõnealused ettevõtjad on rikkunud ELi konkurentsieeskirju, mängides kokku kasutatud reisivagunite turul eesmärgiga moonutada reisijateveo turul konkurentsi¹¹¹. 2022. aasta septembris lõpetas komisjon eraldi uurimise České dráhy turuvallutusliku hinnakujunduse kohta rikkumist leidmata. Komisjon leidis, et tõendid, mille ta oli kogunud pärast 2020. aasta oktoobris České dráhyle vastuväidete saatmist,¹¹² ei kinnita komisjoni esialgset muret, et turgu valitsev raudtee-ettevõtja kehtestas kuludest väiksemaid hindu, püüdes uusi konkurente ebaseaduslikul teel välja tõrjuda¹¹³.

Ühinemiste kontrolli valdkonnas kiitis komisjon 2022. aasta juulis tingimuslikult heaks Equans'i omandamise Bouygues'i poolt¹¹⁴. Komisjoni uurimise tulemusena selgus, et ühinenud üksusel oleksid suured turuosad ja väga vähe konkurente. See tõstaks Belgias raudtee kontaktliinide elektrotehnikateenuste hindu. Komisjoni osutatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks tegi Bouygues ettepaneku, et võõrandab täielikult Colas Rail Belgiumi, sealhulgas kõik varad, töötajad ning kehtivad ja tulevased lepingud nii raudtee kontaktliinide kui ka rööbaste paigaldamise äris. Konkurentsi olemasolu reisijate raudteeveo sektoris võib hindu alandada ja teenuste kvaliteeti tõsta ning sellega tarbijatele kasu tuua. Komisjoni sekkumine tagab, et turule jääb veel üks konkurent, kes avaldab asjaomasel Belgia turul jätkuvalt konkurentsipurvet, samal ajal kui tarbijad võivad suuremast tarnijate valikust ja konkurentsivõimelistest hindadest.

2022. aasta oktoobris esitas komisjon uue erakorralise määruse ettepaneku, et leevendada ELis kõrgete gaasihindade mõju¹¹⁵. Määrus võeti vastu 2022. aasta detsembris¹¹⁶. See hõlmab muu hulgas gaasi ühisostude mehhanismi, et gaasiettevõtjad ja -tarbijad saaksid saavutada läbirääkimistel madalama hinna ja tagada võimalike energiavarustuse puudujääkide olukorras energiavarustuse.

Komisjon sõlmib lepingu teenuseosutajaga, kes korraldab ELi-ülese nõudluse koondamise, kogudes kokku gaasi importimise vajadused, ja otsib turult nõudlusele vastavaid pakkumisi. Ettevõtjatele antakse võimalus moodustada Euroopa gaasiostukonsortsium kooskõlas ELi konkurentsieeskirjadega. Ühisostmine võimaldab väiksematel liikmesriikidel ja eelkõige ostjatena

¹¹⁰ Vt nt Euroopa Liidu Raudteeameti aruanne „Fostering the railway sector through the European Green Deal“ (Raudteesektori edendamine Euroopa rohelise kokkuleppe kaudu), 16. juuli 2020 (ajakohastatud 12. oktoobril 2022). Vt https://www.era.europa.eu/content/report-fostering-railway-sector-through-european-green-deal_en.

¹¹¹ Juhtum AT.40401, *České dráhy ja Österreichische Bundesbahnen*.

¹¹² Juhtum AT.40156, *Tšehhi raudtee*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2017.

¹¹³ Komisjon, Daily News, 30. september 2022: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_22_5911.

¹¹⁴ Juhtum M.10575, *Bouygues/Equans*. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_4603.

¹¹⁵ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu, COM(2022) 549 final.

¹¹⁶ Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil, ELT L 335, 29.12.2022, lk 1.

ebasoodsamas olukorras olevatel ettevõtjatel osta gaasi parematel tingimustel. Määruses on ka säte kavandatavate ja sõlmitud gaasitarnelepingute läbipaistvuse suurendamiseks, et saaks hinnata, kas varustuskindluse ja energiasolidaarsuse eesmärgid on täidetud.

Komisjon on valmis aitama ettevõtjaid võimalike gaasi ühisostmise konsortsiumide moodustamisel kooskõlas ELi konkurentsieeskirjadega.

Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kaks üleeuroopalist huvi pakkuvat tähtsat projekti vesinikutehnoloogia väärtusahelas. Mõlemad projektid toetavad võtmetähtsusega strateegiliste väärtus- ja tehnoloogiaahelate arendamist ning Euroopa roheline kokkulepe, Euroopa vesinikustrateegia ja algatuse „REPowerEU“ eesmärke.

Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Tech

Esimene üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt kiideti heaks 2022. aasta juulis ning see toetab teadusuuringuid, innovatsiooni ja tööstuslikku kasutuselevõttu vesinikutehnoloogia väärtusahelas. 15 liikmesriiki¹¹⁷ annab projekti jaoks kuni 5,4 miljardit eurot avaliku sektori toetust, mis võimaldab eeldatavasti kaasata veel 8,8 miljardit eurot erasektori investeringuid. 41 projektis osaleb 35 ettevõtjat, sealhulgas VKEd ja iduettevõtjad¹¹⁸. Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Tech hõlmab suurt osa vesinikutehnoloogia väärtusahelast, sealhulgas: i) vesiniku tootmise rajatised ja seadmed, ii) kütuseelementide tootmine, iii) vesiniku hoiustamine, transport ja jaotamine ning iv) lõppkasutajatele mõeldud rakendused eelkõige liikuvussektoris. Projekt aitab välja töötada olulisi murrangulisi tehnoloogialahendusi, sealhulgas uued ülitõhusad elektroodimaterjalid, tõhusamad kütuseelemendid ja uuenduslikud transporditehnoloogiad. Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Tech loob eeldatavasti ligikaudu 20 000 otsest töökohta.

Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Use

Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Use kiideti heaks 2022. aasta septembris ning see hoogustab taastuvallikatest toodetud ja väheste CO₂ heitega vesiniku tarnimist ning keskkonnasäästlike ja innovatiivsete vesinikutehnoloogiate väljatöötamist ja tööstuslikku esmakasutuselevõttu muudes tööstussektorites, nagu tsemendi-, terase- ja klaasitootmine. Need on tooted, mille tootmisel tekkinud CO₂ heidet on raskem vähendada. 13 liikmesriiki¹¹⁹ annab projekti jaoks kuni 5,2 miljardit eurot avaliku sektori toetust, mis võimaldab eeldatavasti kaasata veel 7 miljardit eurot erasektori investeringuid. Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt Hy2Use osaleb 29 ettevõtjat ja 35 projekti¹²⁰.

Vesinikusektoris kiitis komisjon 2022. aasta oktoobris heaks ka Hispaania 220 miljoni euro suuruse riigiabi projekti, mis toetab kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste¹²¹ alusel äriühingut Cobra Instalaciones y Servicios, S.A. (COBRA)¹²². COBRA hakkab taastuvallikatest vesinikku tootma ja edendama selle kasutamist tööstussektorites. Kõnealune riigiabimeede – mida toetatakse taaste- ja vastupidavusrahastust – toetab Euroopa vesinikustrateegia ja Euroopa roheline

¹¹⁷ AT, BE, CZ, DK, EE, FI, FR, DE, EL, IT, NL, PL, PT, SK ja ES.

¹¹⁸ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_4544.

¹¹⁹ AT, BE, DK, FI, FR, EL, IT, NL, PL, PT, SK, ES ja SE.

¹²⁰ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_5677.

¹²¹ Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“, ELT C 80, 18.2.2022, lk 1.

¹²² Juhtum SA.104361, Hispaania – projekt „Green Cobra“. Otsust ei ole veel avaldatud.

kokkuleppe eesmärkide saavutamist, aidates samal ajal vähendada sõltuvust Vene fossiilkütustest ning kiirendada rohepöõret kooskõlas kavaga „REPowerEU“.

2022. aastal leidsid aset kiired muutused, mistõttu komisjon kohandas riigiabi raamistikku ja kehtestas energiakriisimeetmed, et leevendada energiahindade survet.

Näiteks kiitis komisjon 2022. aasta augustis heaks Saksamaa 2,98 miljardi euro suuruse abikava, et edendada taastuvenergiat ja heitsoojusel põhinevat keskkonnasäästlikku kaugkütet. Abikava raames toetatakse töhusamate kaugküttesüsteemide ehitamist ja olemasolevate kaugküttesüsteemide CO₂ heite vähendamist, suurendades taastuvenergia ja heitsoojuse osakaalu küttesektoris. See toob kaasa heite olulise vähenemise¹²³. Lisaks kiitis komisjon heaks muudatuse Saksamaa abikavas, mille raames toetatakse taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmist. Abikavas on arvesse võetud Saksamaa taastuvenergiaseaduse hiljutist muudatust. Seaduse kogueelarve on 28 miljardit eurot ning selle eesmärk on, et 2030. aastaks toodetaks 80 % elektrienergiast taastuvatest energiaallikatest, et saavutada 2045. aastaks kliimaneutraalsus¹²⁴.

4.3. Konkurentsipoliitika toetas inimeste hüvanguks toimivat majandust

Konverents, millel anti ülevaade konkurentsipoliitika mõjust inimeste igapäevaelule ja arutleti selle mõju üle

Konkurentsi peadirektoraat korraldas 2022. aasta oktoobris konverentsi,¹²⁵ et arutleda selle üle, kui oluline on säilitada, toetada ja edendada Euroopas sotsiaalset turumajandust ning milline on selles konkurentsipoliitika roll. Juhtiv asepresident Vestager rõhutas oma põhisõnavõttus tõeliselt inimeste hüvanguks toimiva majanduse peamisi aspekte ning konkurentsipoliitika olulist rolli selles¹²⁶. See hõlmab uute võimaluste õiglasema jaotumise tagamist, hoides samal ajal hinnad madalad, säilitades valikuvõimaluse ning edendades uuenduslikke tooteid ja teenuseid. See on eriti oluline tänapäeva muutlikes oludes, kus kerkivad esile uued probleemid, mis nõuavad uusi lahendusi. Konkurentsipoliitika peaks tagama tarbijatele parimad võimalikud tingimused, kuid ei tohiks takistada teisi poliitikasuundi, mis taotleavad teisi poliitikaeesmärke. Reguleerimise ja konkurentsipoliitika vastastikuseid suhteid tuleks seega käsitleda teineteist täiendavatenä.

Konkurentsipoliitika täitmise tagamine toetas Euroopas vastupidavaid finantsteenuseid

Riigiabieskirjade täitmise tagamine oli 2022. aastal keskse tähtsusega ühtse turu kaitsmisel ja ELi majanduspoliitika toetamisel. Komisjon andis loa toetada riigiabiga Poola kümne suurima panga hulka kuuluva Getin Noble Banki lõpetamist¹²⁷. Samuti pikendas komisjon mitut olemasolevat riigiabikava, mis võimaldavad liikmesriikidel suurendada finantssektori vastupidavust, ilma et oleks

¹²³ Juhtum SA.63177, Saksamaa – töhusate küttevõrkude föderaaltoetus, ELT C 366, 23.9.2022, lk 2.

¹²⁴ Juhtum SA.102084, Saksamaa – 2023. aasta taastuvenergiaseadus. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7794.

¹²⁵ Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/policy/making-markets-work-people_en.

¹²⁶ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_6445.

¹²⁷ Juhtum SA.100687, Poola – likvideerimisabi äriühingule Getin Noble Bank S.A. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5922.

vaja anda uut riigiabi üksikutele finantsasutustele. Täpsemalt andis komisjon loa pikendada Poola,¹²⁸ Iirimaa¹²⁹ ja Itaalia¹³⁰ abikavu raskustes olevate pankade restruktureerimiseks või nõuetekohaseks lõpetamiseks.

Lisaks lubas komisjon jätkuvalt liikmesriikidel toetada hiljuti asutatud VKEsid ja iduettevõtjaid, keda sageli pärssivad piiratud rahastamisvõimalused. Selleks kiitis komisjon heaks Prantsusmaa kehtiva riskifinantseerimise abikava teise muutmise¹³¹.

Finantsteenuste sektoris jõudis 2022. aastal lõpule ka komisjoni uurimine, mis käsitles juurdepääsutingimusi andmeajagamissüsteemile Insurance Link, mida haldab Insurance Ireland Iirimaa liikluskindlustusturul. Komisjoni sekkumise tulemusena on süsteemile Insurance Link nüüd õiglane, läbipaistev, erapooletu ja mittediskrimineeriv juurdepääs¹³².

Konkurentsipoliitika täitmise tagamine täiendab maksupoliitikat

Euroopa Kohtu otsus Fiat Chrysleri (asukoht Luxembourg) kohtuasjas

Euroopa Kohus tühistas 2022. aasta novembris Üldkohtu otsuse¹³³ ja komisjoni 2015. aasta otsuse, milles oli leitud, et Luksemburg oli teinud maksualase eelotsustuse kaudu Fiat Chryslerile (asukoht Luxembourg) ebaseadusliku maksusoodustuse¹³⁴. Euroopa Kohus leidis, et selle kindlakstegemisel, kas riigiabi on andnud ettevõtjale ebaseadusliku valikulise eelise, tuleks võrdlusalusena kasutatava tavapärase maksustamissüsteemi kindlaksmääramisel arvesse võtta ainult asjaomases liikmesriigis kohaldatavat liikmesriigi õigust. Euroopa Kohus kinnitas, et riigi subsidiumid, mida liikmesriigid annavad ELi õigusega ühtlustamata valdkondades, ei jää riigiabi eeskirjade alt välja.

Komisjon kasutab ka edaspidi kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, tagamaks, et liikmesriigid ei moonuta ühtsel turul vaba ja ausat konkurentsi ebaseaduslike maksusoodustuste või agressiivsete maksuplaneerimismeetmetega, mis soosivad rahvusvahelisi ettevõtjaid. See hõlmab ELi riigiabieeskirjade kasutamist, võttes sealjuures täielikult arvesse Euroopa Kohtu kohtupraktikat.

¹²⁸ Juhtum SA.103437, Poola – krediidiühistute nõuetekohase lõpetamise abikava 12. pikendamine, ELT C 348, 9.9.2022, lk 8.

¹²⁹ Juhtum SA.102499, Iirimaa – krediidiühistute sektoris toimuva restruktureerimise ja stabiliseerimise abikava 15. pikendamine, ELT C 220, 3.6.2022, lk 1; juhtum SA.104441, Iirimaa – krediidiühistute sektoris toimuva restruktureerimise ja stabiliseerimise abikava 16. pikendamine, ELT C 422, 4.11.2022, lk 2.

¹³⁰ Juhtum SA.100262, Itaalia – COVID-19 – Itaalia väikepankade nõuetekohase lõpetamise abikava pikendamine, ELT C 1235, 25.3.2022, lk 2.

¹³¹ Juhtum SA.100943, Prantsusmaa – fondidesse FCPI ja FIP investeerimise meetme IR-PME teine muutmine, ELT C 135, 25.3.2022, lk 4.

¹³² Juhtum AT.40511, Insurance Ireland – kindlustuslepingust tulenevate nõuete andmebaas ja juurdepääsutingimused. Vt [AT_40511_8511226_4076_3.pdf \(europa.eu\)](#).

¹³³ Üldkohtu 24. septembri 2019. aasta otsus kohtuasjades T-755/15 ja T-759/15, Luksemburg ja Fiat Chrysler Finance Europe vs. komisjon, ECLI:EU:T:2019:670.

¹³⁴ Euroopa Kohtu (suurkoda) 8. novembri 2022. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-885/19 P ja C-898/19 P, Fiat Chrysler Finance Europe ja Iirimaa vs. komisjon, ECLI:EU:C:2022:859.

5. Konkurentsipoliitika Euroopa ja maailma kontekstis

5.1. Jõudude ühendamise Euroopa ja üleilmse konkurentsikultuuri kujundamiseks

Poliitiline sidusus Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu

Komisjon jätkas 2022. aastal selle tagamist, et artikleid 101 ja 102 kohaldatakse Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu ühetaoliselt¹³⁵. Määrusega nr 1/2003 ette nähtud kesksete koostöö- ja toetusmehhanismide hulka kuuluvad teiste seas järgmised kaks mehhanismi: esiteks liikmesriikide konkurentsiasutuste kohustus teatada komisjonile uutest uurimistest juba esimese ametliku uurimismeetme rakendamise ajal ja teiseks nende kohustus konsulteerida komisjoniga kavandatavate otsuste teemal. 2022. aastal algatati võrgustikus 148 uut uurimist ja esitati 78 kavandatud otsust.

Lisaks määrusega nr 1/2003 ette nähtud koostööle tagavad Euroopa konkurentsivõrgustiku muud koostöömehhanismid ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamise ühetaolisuse eri jurisdiktsioonides. Võrgustiku liikmed kohtuvad regulaarselt, et arutada hiljuti avatud juhtumeid ning poliitilisi ja strateegilisi tähtsaid küsimusi. Horisontaalsed töörühmad ja sektoripõhised alarühmad pidasid 2022. aastal 45 koosolekut, kus riikide konkurentsiasutuste ametnikud vahetasid arvamusi ja kogemusi.

Korrapärane ja konstruktiivne institutsioonidevaheline dialoog

Komisjoni peamised partnerid jätkuvas konkurentsipoliitikaalastes dialoogides on Euroopa Parlament, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regioonide Komitee.

Euroopa Parlamendis osales juhtiv asepresident Vestager 2022. aastal mitmes arvamuste vahetuses või struktureeritud dialoogis, muu hulgas majandus- ja rahanduskomisjoni (ECON), tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni (ITRE), siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni (IMCO) ning tööhõive- ja sotsiaalkomisjoniga (EMPL). Samuti osales juhtiv asepresident Vestager täiskogu aruteludel konkurentsipoliitika, digiturgude määruse, välisriigi subsidiumide määruse teemal ja sellel teemal, kuidas EL reageerib (muu hulgas riigiabi kaudu) USA inflatsiooni vähendamise õigusaktile.

Oma 2022. aasta juuli kirjalikus vastuses Euroopa Parlamendi resolutsioonile konkurentsipoliitika kohta (raportöör Schwab; ERP, DE) tõi komisjon muu hulgas välja COVID-19 pandeemia olukorras kehtestatud ajutise riigiabiraamistiku järkjärgulise kaotamise, ajutise kriisiraamistiku vastuvõtmise vastuseks negatiivsele majanduslikule mõjule, mida avaldab Venemaa sissetung Ukrainasse, välisriigi subsidiumide määruse ja kolmepoolsete läbirääkimiste lõpulejõudmise, digiturgude määruse ning selle sujuva ja kiire rakendamise, käimasoleva pretsedenditu konkurentsieeskirjade läbivaatamise, sealhulgas uute kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste,¹³⁶ uue

¹³⁵ Komisjoni teatis koostöö kohta konkurentsiasutuste võrgustikus, ELT C 101, 27.4.2004, lk 43, ja ELT C 374, 13.10.2016, lk 10.

¹³⁶ Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistes alates aastast 2022“, ELT C 80, 18.2.2022, lk 1.

vertikaalsete kokkulepete grupierandi määruse ja uute vertikaalseid piiranguid käsitlevate suuniste vastuvõtmise ning turu mõistet käsitleva teatise käimasoleva läbivaatamise.

Nõukogus osales juhtiv asepresident Vestager 2022. aastal konkurentsipoliitika küsimuste alastel arvamustevahetustel ja aruteludel, sealhulgas mitmel konkurentsivõime nõukogu (siseturg ja tööstus) kohtumisel.

5.2. Konkurentsipoliitikaalane koostöö maailmas

Mitmepoolsed suhted

Komisjon jätkas 2022. aastal aktiivset osalemist konkurentsiküsimustega tegelevatel rahvusvahelistel foorumitel, nagu OECD konkurentsikomitee, rahvusvaheline konkurentsivõrgustik, kus komisjonist sai kolmeks aastaks ühinemiste töörühma kaaseesistuja, ning ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents (UNCTAD). Komisjon jätkas püüdusi subsidiidume käsitlevate rahvusvaheliste eeskirjade parandamiseks. Subsidiidume käsitlevate eeskirjade reformimine on üks ELi põhiprioriteete WTO kaubanduseeskirjade ajakohastamiseks.

Kahepoolsed suhted

2022. aasta oktoobris korraldasid komisjon ja USA konkurentsiasutused ühise tehnoloogiaalase konkurentsipoliitika dialoogi raames teise kohtumise, millel arutati koostööd digisektoris ausa konkurentsi tagamiseks ja edendamiseks¹³⁷. ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogus leidis aset kaks ministrite kohtumist, 2022. aasta mais ja detsembris. Kohtumiste tulemusena sõlmiti halduskokkulepe, mis käsitleb ühtset mehhanismi vastastikuseks teabejagamiseks avaliku sektori toetuste kohta, mida EL ja USA annavad pooljuhtide tööstusele¹³⁸.

Komisjon jätkas 2022. aastal konkurentsipoliitikaalast koostööd kolmandate riikidega, sealhulgas tehnilise koostöö programme mitme Aasia¹³⁹ ja Aafrika¹⁴⁰ riigiga. Komisjon jätkas 2022. aastal läbirääkimisi vabakaubanduslepingu sõlmimiseks Austraalia, India ja Indoneesiaga ning lõpetas läbirääkimised vabakaubanduslepingu üle Uus-Meremaa ja Usbekistaniga. Kandidaatriikide¹⁴¹ ja potentsiaalsete kandidaatriikide¹⁴² suhtes on komisjoni peamine poliitikaeesmärk aidata neil riikidel luua hästi toimivate ja sõltumatult tegutsevate konkurentsiasutustega õigusraamistik.

¹³⁷ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_6167.

¹³⁸ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7433.

¹³⁹ Vt <https://asia.competitioncooperation.eu>.

¹⁴⁰ Vt <https://africa.competitioncooperation.eu>.

¹⁴¹ Riigid, millele Euroopa Ülemkogu on Euroopa Komisjoni soovitusel kandidaatriigi staatuse andnud: Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Moldova, Montenegro, Põhja-Makedoonia, Serbia, Türgi ja Ukraina.

¹⁴² Potentsiaalsed ELi kandidaatriigid: Gruusia ja Kosovo.

2022

ÜLEVAADE

